

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Кризисым пэшлуклогъэным пай

*Кризисым пэшлуклогъэным пай Адыгэ Республикэм щы-
зэхашэгъэ оперативнэ штабым зыфэхъуу зэхэсыгъоу
тыгуасэ илагъэр АР-м и Президенту Тхаклуцынэ Ас-
лъан зэрицагъ. Отраслэ зэфэхьыжьафхэмкIэ агъэнэфэгъэ
ИофшIэко купхэм 2010-рэ илъэсым иапэрэ мэмиф
кыкIоцI мы лъэныкъомкIэ зэшлуклогъэным, джырэ лъэхъан
Иофхэм язытет зыфэдэм, тапэкIэ пшъэрлгъуу зыфагъэу-
цужьыгъэрэм Иофхьабзэм хэлэжыагъэхэр атегуыцIагъэх.*

— Экономикэмрэ социальнэ лъэныкъомрэ Иофыгъоу къащыуцухэрэр зэшлуклогъэным типшъэрлгъуу шъхьалэхэм ащыщ, — къылуагъ зэхэсыгъом пэублэ псалъэ къыщыщыгъэ Тхаклуцынэ Аслъан. — Непэрэ мафэхэм яхъулгъуу экономикэм изытет зыфэдэм ыкIи кризисым типшъэрлгъуу пай 2010-рэ илъэсым Иофхьабзэу зэхэщыгъэхэм татэгущыгъэным планым къыделъыгъэ. Кризисым илъэхъан тицIыфхэр социальнэу къуэхъумэгъэхъан пай шIэгъэн фаехэр гъэнэфэгъэхъан, Iэпылэгъу зыщыкIагъэхэм тишIуагъэ ядгъэкIыныр — ахэр арых анахь мэхъанэшхо зилэ Иофыгъохэр. УФ-м и Президенту Дмитрий Медведевымрэ УФ-м и Правительствэ и Тхьаматэу Владимир Путинымрэ мы лъэныкъохэм аналэ атырагъэты, гумэкIыгъоу къууцухэрэр зэшлуклогъэным пай субъектхэм пшъэрлгъуу гъэнэфэгъэхэр къафагъэуцух. Федеральнэ гулчэм Iэпылэгъушхоу къытигъэкIырым ишIуагъэкIэ непэ Иофхэм язытет нахьышIу зэрэхъурэр къыхэгъэщыгъэн фае. ИофшIапIэ зымылэхэм япчъагъэ нахь макIэ тишIыгъэ, социальнэ пшъэрлгъуу тапашъхэ итхэр игъом зэшлуклогъэным тэлъэкIы. ЛэжъапIэм итынкIэ джырэ уахътэ ехъулгъуу Адыгеим чIыфэ телъэп. Ыпэ-кIэ къызтэгущыгъэгъэ предприятиехэм ялофшIэн рагъэжыгъыгъ, ащи экономикэмкIэ мэхъанэшхо иI. ТапэкIи мыщ фэдэ екIолIагъэр дгъэфедэзэ ИофшIэщт, тицIыфхэм ящыгъэкIэ псэукIэ нахьышIу шыгъэным тыналэ тедгъэтыщт.

АР-м экономикэ хэхъоны-

гъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ иминистрэу Лыхасэ Мыхъамодэ зэфэхьыжьыгъуу ышIыгъэхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, кризисым пэшлуклогъэным пай республикэм ипащэхэм, оперативнэ штабым зэхашэгъэ Иофхьабзэхэм яшIуагъэкIэ Иофхэм язытет нахьышIу фиузэнкIыгъ. Джырэ уахътэ ехъулгъуу республикэм ипромышленнэ отраслэ сомэ миллиарди 4,1-рэ аосэ продукция кыдыгъэкIыгъ, промышленнэу производствэм ииндекс проценти 109-м кIэхъагъ. Адыгеим муниципальнэ образовании 9-м шыщгъуу 5-м производствэм хагъэхъон алъэкIыгъ. Бизнес цыкIумрэ гурытымрэ хэхъоныгъэхэр ашIынхэм пай чIыпIэ производителъхэм япродукция Урысым ишIолгъуу зэфэхьыжьафхэм ашIуагъэкIыным иамал ялэнымкIи, нэмыкI лъэныкъохэмкIи министерствэр ахэм Iэпылэгъу афэхъугъ. Шыпкыгъ, гумэкIыгъоу, щыкIагъэу джыри шылэр макIэп, ау ахэм язэшлуклогъэным зэрэфэхьыжьыгъэр М. Лыхасэм теубытагъэ хэлъгъуу къылуагъ.

АР-м ИофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэхэмрэкIэ иминистрэу Наталья Широкова, АР-м мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Юрий Петровым нэужым зэфэхьыжьыгъэхэр къашIыгъэх. БлэкIыгъэ илъэсым елыгыгъэмэ, министерствитIум гъэхъагъэу ялэхэр мыгъэ нахь дэгъу зэрэхъугъэхэр ахэм къыхагъэщыгъ.

Гъэхъагъэу шыгъэхэм мыщ дэжым Тхаклуцынэ Аслъан адыригъэштагъ, ау ащ дакIоу щыкIагъэу шыгъэри зэрэмымакIэр къыхигъэщыгъ. Ана-

хъуу Президентым ыналэ зытиридагъэр къоджэ псэупIэхэм цыфхэм ИофшIапIэхэр ягъэгъотыгъэнхэр, ахэм къагъэкIырэ хэтэрыкIхэр, джащ фэдэу шэр, къуаер зыщашэнхэ алъэкIышт шэпIэ чIыпIэхэр къафызIэлухыгъэнхэр арых. Кризисым пэшлуклогъэным пай ащ фэдэ екIолIагъэм ишIогъэшхо къызэрэкIоштыри къылуагъ. Непэ Адыгеим санитарнэ лъэныкъомкIэ изытет уигъэрэзэным зэрэпчыжыгъ, амыгъэнэфэгъэ чIыпIэхэм хэкIыр зэращыратэкъурэм кIэу горэ фэшIыгъэн фаеу республикэм ипащэ ылытагъ.

Зэхэсыгъом хэлэжыагъэхэр нэмыкI Иофыгъохэм ахэлпIагъэх, унэхъо гъэнэфэгъэхэри ашIыгъэх.

Мы мэфэ дэдэм АР-м и Президенту Тхаклуцынэ Аслъан УФ-м исуд приставхэм якъулыкIу АР-мкIэ и Гъэ-ИорышIапIэ ипащэу — АР-м исуд пристав шъхьалгъуу агъэнэфэгъэ Дмитрий Ткаченкэм зэ-ИорышIапIэ дыригъагъ. Иофхьабзэм хэлэжыагъэ суд приставхэм я Федеральнэ къулыкIу иди-ректорэу — УФ-м исуд пристав шъхьалгъуу Артур Парфенчиковыр.

АР-м исуд пристав шъхьалгъуу илъэс пчъагъэхэм къацIоцI ИофшIэщт Бракый Аслъан рэ-зэныгъэ гуыцIабэ къыфалыагъ, ипшъэрлгъуу щыгъэх хэлъгъуу зэригъэцIагъэм фэшI «тхьа-уегъэпсэу» ралыагъ.

ИнатIэм Iухъэрэ Д.Ткаченкэм Тхаклуцынэ Аслъан игуапгъуу фэгущылуагъ. Иофыгъоу къууцухэрэр зэшлуклогъэным пай АР-м и Правительствэ сьд фэдэрэ лъэныкъокIи Iэпылэгъуу къызэрэфэхъуштыр къыхигъэщыгъ.

АР-м исуд приставхэм якъулыкIу хэхъоныгъэу ышIыгъэхэм зилахьышIу хэлъ Тхаклуцынэ Аслъанэ зигугъу къэтшIыгъэ къулыкIуым иведом-ственнэ медалгъуу «Гъэхъагъэу илэхэм апаи» зыфиорэр къыфагъэшшоагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Къоджэдэс ныбжыкIэхэм ялофхэр нахьышIу мэхъу

Республикэм и Правительствэ и Унэ унэгъо ныбжыкIэхэмрэ специалист ныбжыкIэхэмрэ зычIэсыщтхэ унэхэм алъэныкъокIэ ялофхэр нахьышIу хъунхэм ифитыныгъэ къызытырэ сертификат 30 зIукIэу щылагъэм къащаратыжыгъ.

Адыгэ Республикэм и Президенту Тхаклуцынэ Аслъан ыцIэкIэ ахэм къафэгущылуагъ АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр. Гухэлъ гъэнэфэгъэ зилэ федеральнэ программэу «2012-рэ илъэсым нэс къуаджэм социальнэ хэхъоныгъэу ышIыштыр» зыфиорэм тегъэпсыхъагъэу а социальнэ тынхэр къалэклагъэхъагъэх.

Агропромышленнэ комплексым гъэхъагъэ хэлъгъуу хэхъоныгъэу ышIыштыр-ымышIыштыр шъоры, специалист ныбжыкIэхэр ары, зэлъытыгъэр. Шъо шъуилэпIэсэныгъэрэ шъуигуэтыныгъэрэ бэ япхыгъэр, — къылуагъ ащ сертификатхэр зэрэтыгъэхэм закыфигъазэзэ.

Цыфхэр зыщыпсэухэрэ унэхэм язытет нахьышIу шыгъэным епхыгъэ Иофхьабзэхэм къахиуыгъэрэ апэрэ нэгъырэ 30-м сертификатхэр аратыгъах. Свидетельствэр къазыщыратыгъэ мафэм къыщегъэжыагъэу илъэсым къыкIоцI къуаджэм зычIэсыщтхэ унэ щызэрагъэгъотыным ифитыныгъэ ащ къареты.

АР-м мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Юрий Петровым зэрэхигъэуэфыкIыгъэмкIэ,

къоджэдэсхэм унэхэм алъэныкъокIэ ялофхэр нахьышIу шыгъэнхэм, социальнэ ыкIи инженер инфраструктурэм хэхъоныгъэ егъэшIыгъэным алъэныкъокIэ мы илъэсым федеральнэ бюджетым къыхагъэкIынышI, сомэ миллион 72-м ехъу алэклагъэхъащт. Республикэ бюджетым а гухэлъхэм апэлуагъэхъанэу сомэ миллион 67,5-рэ къыделъыгъэ. Унэгъо ыкIи специалист ныбжыкIэ 35-мэ зычIэсыщт унэхэмкIэ ялофхэр гъэтэрэ-зыгъэнхэм, газрыкIопIэ километрэ 35-рэ, псырыкIопIэ километрэ 47,7-рэ, фельдшер-акушер пункти 4 шыгъэным ахъщэр апэлухъащт. АР-м и Президенту Тхаклуцынэ Аслъанрэ УФ-м мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Елена Скрынникрэ зэдашыгъэ зэ-зэгъыныгъэм ишIуагъэкIэ а Иофхэр зэшлуклогъэным хъушт.

Унэгъо ныбжыкIэхэмрэ специалист ныбжыкIэхэмрэ зычIэсыщт унэхэм алъэныкъокIэ ялофхэр нахьышIу шыгъэнхэм фытегъэпсыхъэгъэ Иофхьабзэхэм адишгъуу 2006-рэ илъэсым къыщегъэжыагъэу 2009-рэ илъэсыр къыхиуыгъэу сертификати 107-рэ аратыгъ. Гъэсэныгъэм ылъэныкъокIэ — унэгъо 49-м, агропромышленнэ комплексымкIэ — унэгъо 31-мэ, псауныгъэм икъэухъумэнкIэ — унэгъо 15-мэ, культурэмрэ социальнэ лъэныкъомрэкIэ — унэгъо 12-мэ.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкIу

Анахь дэгъур къыхахыгъ

АР-м ИофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэхэмкIэ и Министерствэ кIэщакIоу зыфэхъугъэ зэнэкъокIу тыгуасэ станицэу Даховскэм дэт зыгъэлсэфыпIэу «Даховская слобода» зыфиорэм щыкIуагъ. Зыныбж хэкIотагъэхэм ыкIи сэкъатыныгъэ зилэхэм яфэлофшIэхэр афэзыгъэцIкIэрэ мы-стационар учреждениехэм ялофшIэхэр ащ щызэнэкъокIу-къуыгъэх, «2010-рэ илъэсым исоциальнэ ИофшIэ анахь дэгъур» къыщыхахыгъ.

ЗэнэкъокIу пIэу зэтеу-тыгъагъ. Апэрэ турым социальнэ ИофшIэу хэлажыгъэрэм язы ИофшIэгъу мафэ зэра-гъакIорэр видеофильмэхэмкIэ

къагъэлъэгъуагъ, къалотагъ. ЯтIонэрэ турым ялофшIэн пшъэрлгъуу къафигъэуцухэрэм икъоу ащыгуагъэхэмэ къагъэлъэгъуагъ. «Социаль-ный работник в конце 21 века» зыфиорэ темэмкIэ творческэ ИофшIэнэу къагъэхъа-зырыгъэхэр ящэнэрэ турым къыщагъэлъэгъуагъэх. ЯплIэ-нэрэми ащ фэдэу творчест-вэмкIэ IэпIэсэныгъэу ахэ-лымкIэ щызэнэкъокIуыгъэх.

Адыгеим ирайонхэм ыкIи икълэхэм къарыкIыгъэхэу нэгъыри 9 зэнэкъокIуым хэлэ-жыагъ. КIэухэу фэхъугъэм нахь игъэкIотыгъэу шъушIыд-гъэгъозэщт.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Медалгъуу «Адыгеим и Щытхъузехъ» зыфиорэр Л. Р. МэзыужыкIом фэгъэшшошэгъэным ехьылIагъ

Банк системэм ихэхъоныгъэ гъэхъагъэу щышIыгъэхэм ыкIи илъэсыбэ хъугъэу гуэтыныгъэ фыригъуу Иоф зэришIэрэм апае медалгъуу «Адыгеим и Щытхъузехъ» зыфиорэр МэзыужыкIом Любэ Рэмзан ышIхъум — Урысые Федерацием и Гулчэ банк Адыгэ РеспубликэмкIэ и Лэпкы банк ирасчетнэ-кассэ гулчэу «ТэхъутэмыкIуае» ипащэ фэгъэшшошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Президенту ТХЪАКЛУЦЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
мэкъуогъум и 2, 2010-рэ илъэс
N 62

Адыгеим иперинатальнэ гупчэ Гъэшлэгъоныбэ дагъотэшт имэфэкI хигъэунэфыкIыгъ

Псауныгъэм икъэухъумэн фэгъэгъэгъэ къралыгъо учреждение «Адыгэ республикэ» (ГУЗ АРКПЦ) юбилей — кызызы-гуахыгъэр илъэсипшI зэрэху-гъэр тыгуасэ хигъэунэфыкIыгъ.

Перинатальнэ гупчэр регион перинатальнэ къралыгъо изы Iахъ шъхьалэхэм ащыщ. Ар Кубанскэ къралыгъо медицинэ университетым и Адыгэ къралыгъо акушерствэмрэ гинекологиемрэкIэ икафедрэ, Адыгэ къралыгъо технологическэ университетым имедининэ факультет яклиникэ базэу щыт, джащ фэдэу Мыекьопэ медицинскэ колледжым иегъэджэпIэ базэу, акушерствэмрэ неонатологиемрэкIэ врач-интернхэм ялэлэсэныгъэ зыщыхагъэхьорэ базэу щыт. Интернатурэр ялэпылэгъоу илъэсипшым кыклоцI АРКПЦ-м врач 54-рэ кыщагъэхьазырыгъ, ахэм языщанэмэ гъэхьагъэ хэлъэу перинатальнэ гупчэм Iоф щашIэ.

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан Адыгэ республикэ клиникэ перинатальнэ гупчэм илофшIэхэм юбилей пачае афэгъушIоэз мырзуштэу хигъэунэфыкIыгъ:

— Сэнаушыгъэшхо зыхэлъ, зипшъэрлыгъ елолэнчъэу зыгъэцкIэрэ, Урысые медицинэм ишэн-хабзэхэм дэх имыIэу арыгъозэрэ специалист 400-м ехъумэ перинатальнэ гупчэм непэ Iоф щашIэ. Шъо къриныгъоу, Iофыгъоу щыIэхэр щыжъугъэзыехэзэ, цыфхэм апкышъол шъу-

зэрелазэрэм нэмыкIэу, агуи кы-дэшъошэ, мы дунайр нахъ дахэ шъошIы ыкIи сымаджэхэр нахъышIум щышъогъэгъуыгъ. Iэлэлэсэныгъэ инэу, опытышIоу, цыфыгъэшхоу, псэемыблэжъыныгъэу шъухэлъхэм яшIуагъэкIэ шъуэлэзагъэхэм янахъыбэм врачыр шIум, гукIэгъум, гугъапIэм арапхы.

ИлъэсI 10 хъугъэу АРКПЦ-м илъэс кърэс республикэм истационархэм кърашыгъэр сабыйхэм япроцент 70-мэ яфэIо-фашIэхэр афэгъэцакIэх. Гупчэм лабораторнэ-диагностикэ ушэтынхэр щы-зэхашхэ, джырэ уахътэм диштэрэ оборудование тегъэпсыхьагъэхэр ащ иIэх. Неонатальнэ скринингым иавтоматизированнэ лабораториеу АРКПЦ-м шагъэуцугъэм республикэм щыпсэурэ бзыльфыгъэ лъэрымышьэхэмрэ сабый кърэхуагъэкIэхэмрэ скрининг уплэкIунхэр афешIых. Урысые Федерацием и Президент ирезерв щыщэу а гухэлъхэм ачае сомэ миллиони 5,2-рэ кызы-зэрэхьагъэкIыгъэр шъугу кърэ-гъэкIыжы.

Гупчэм иподразделениехэм сабыйхэр быдз егъэшъогъэным зэрдырагъаштэрэм ыкIи ар пропагандэ зэрашIырэ пачае 2006-рэ илъэсым перинатальнэ гупчэм ВОЗ-мрэ ЮНИСЕФ-мрэ ящыт-хуцIэу «Сабыым дэгъоу зыщэ-Iэзэхэрэ сымэджэщ» зыфиIорэр кыфагъэшъошагъ.

Гупчэм дэгъоу Iоф зеришIэрэм ишыхьагъэу мы аужырэ илъэсипшым кыклоцI республикэм кышыхуэрэ сабый пчъагъэм

хэпшIыкIэу зыкыиIэтыгъ. Урысыер зэрэщытэу пштэмэ, кIэлэцIыкIухэу хьадэгъу кызы-фэсыхэрэм япчъагъэ республикэмкIэ нахъ макIэу зэрэщытыгъэу кърэжъы.

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан цыфхэм нахъышIоу медицинэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэнэу, Адыгеим щыпсэухэрэм япсауныгъэ гъэпытгъэнымкIэ IофтхьабзакIэхэр зехъэгъэнхэу пшъэрлыгъ кыгъэуцугъ. Республикэм ипащэ унашъо зеришIыгъэм тетэу республикэм ибюджет щыщэу Адыгэ республикэ клиникэ перинатальнэ гупчэм сомэ миллион 28-рэ фэдиз кыфыхьагъэкIыгъ.

2009-рэ илъэсым АРКПЦ-м игъэцкIэжъын пачае сомэ миллион фэдиз кыфатIупщыгъагъ. Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ республикэ программэу «Псауныгъэм икъэухъумэн гъэлъэшыгъэныр» зыфиIоу 2008 — 2012-рэ илъэсэхэм ателытагъэм кыдыхэлъытагъэх акушер-гинекологие учреждениехэм перинатальнэ технологикIэхэр ащыгъэуцугъэнхэмкIэ, кърэхуагъэкIэхэм япсауныгъэ анаIэ тегъэтыгъэнымкIэ Iофтхьабзэхэр.

Адыгеим иперинатальнэ гупчэ тыгуасэ шыкIогъэ юбилейнэ научнэ-практическэ конференцием хэлэжъагъэх ЮФО-м псауныгъэм икъэухъумэнкIэ испециалист шъхьалэхэр.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къралыкы

Адыгабзэр зикIэсэ кIэлэцIыкIухэм, кIэлэегъаджэхэм, ны-тыхэм, тхыльеджэхэм журналэу «Жъогъобыным» ия N 2-рэ чэзыу кызызэрэдэкIыгъэр ятэгъашIэ. Ар хъугъэ-шIагъэхэмкIи, кърэбар гъэшIэгъонхэмкIи, кIэлэцIыкIу тхыгъэ е усэ цыкIухэмкIи бай, сурэтыгъэу дэтхэм ар кърэагъэкIэраклэ.

Журналыр кызы-гуахы «Жъогъобыным» иредакторэу Пэнэшъу Сэфэр итхыгъэ кIэлэу ТекIоныгъэм и Мафэ фэгъэхьыгъэу «Апсэ еблэжыгъэхэп» зыфиIорэм.

Сабыйхэм якърэухъумэн и Дунэе мафэ нэ-кIубгъуитIум зэратегъэу чыпIэ журналым щыу-бытыгъ. КIэлэцIыкIу сурэттехыгъэ зэфэшъхьа-фхэм республикэм са-быигъом мэхъанэу щы-фашIырэр къралоты-кIы.

Адыгэ бзыльфыгъэ тхаклоу Хъунэго Нурыет кызыхьугъэр илъэс 80 зэрэхуыгъэр, иусэхэм ащыщхэр кърэщытыгъэх.

Адыгэ лъэпкъым кърэхьа-кIыгъэ цыф пэрытхэм ащы-щэу ЦуамыкIэ Аслъанчэрые илофшIэклагъэр, игъэхьагъэхэр, инаградэхэр зы тхыгъэ тхьа-пэм кышчыIотагъэх.

Анахъ кыыхъэгъэщымэ шIонгъор МэщбэшIэ Исхьакъ ипозэмэу «Шыу машIу» зыфиIорэм щыщ пычыгъоу «СаусэрыкIэ ишIушIагъ» зыфиIорэр художественнэ тхы-

гъэхэр зикIасэхэм агу зэрэри-хьыщтыр ары.

Журналым нобджэгъуныгъэ дызилэ кIэлэцIыкIухэм ятхыгъэ цыкIухэри, ахэм анэмыкIхэри кыдыхьагъэх.

Арышъ, зигугъу кърэсымы-шIыгъэхэми, мыдрэхэми шъор-шъорэу шъуIысэу шъуаджэмэ шъукIэмыгъожьынэу кърэс-щъху.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Муниципальнэ образованиехэм ателытагъэу 2010-рэ илъэсым иа I-рэ кварталкIэ кърэаджэм дэт унэм изы квадратнэ метрэ гурытымкIэ ирынкэ уасэ гъэнэфэгъэным ехьылагъ

Урысые Федерацием и Правительствэ 2002-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 3-м ышIыгъэ унашъоу N 858-р зытетэу «Гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхьэгъэ федеральнэ программэу «2012-рэ илъэсым нэс кърэаджэм хъэхьоныгъэу ышIыщтым ехьылагъ» зыфиIорэм диштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ышIыгъ:

1. Муниципальнэ образованиехэм ателытагъэу 2010-рэ илъэсым иа I-рэ кварталкIэ кърэаджэм дэт унэм изы квадратнэ метрэ гурытымкIэ ирынкэ уасэу Урысые Федерацием игражданхэу кърэаджэхэм ащыпсэухэрэм, джащ фэдэу унэгъо ныбжыкIэхэу ыкIи специалист ныбжыкIэхэу кърэаджэхэм ащыпсэухэрэм ыкIи ащылажэхэрэм е ренэу кърэаджэм щыпсэунхэу ыкIи ащ Iоф щашIэнэу мурад зышIыгъэхэм унэ рашIыным (ращэфыным) пачае социальнэ ахьщэ Iэпылэгъоу аратыштыр зыфэдызыр кърэлытэгъэным фэшI агъэнафэрэр ыкIи унэм изы квадратнэ метрэ гурытымкIэ ирынкэ уасэу Урысые Федерацием регион хъэхьоныгъэмкIэ и Министерствэ ыгъэуцурэм шъхьадэмыкIырэр мыщ фэдизэу ухэсыгъэнэу:

- 1) муниципальнэ образованиеу «Кошхьэблэ районымкIэ» — сомэ 15000;
- 2) муниципальнэ образованиеу «Мыекьопэ районымкIэ» — сомэ 19800-рэ;
- 3) муниципальнэ образованиеу «Красногвардейскэ районымкIэ» — сомэ 15000;
- 4) муниципальнэ образованиеу «Тэхьутэмыкьое районымкIэ» — сомэ 19800-рэ;
- 5) муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районымкIэ» — сомэ 14400-рэ;
- 6) муниципальнэ образованиеу «Джэджэ районымкIэ» — сомэ 9700-рэ;
- 7) муниципальнэ образованиеу «Шэуджэн районымкIэ» — сомэ 9000;
- 8) муниципальнэ образованиеу «Къалэу МыекьуапэкIэ» — сомэ 19800-рэ.

2. Официальнэу кызыхаутырэ нэуж мы унашъом кIуачIэ илэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекьуапэ, жъоныгъуакIэм и 17, 2010-рэ илъэс N 86

Гъэтхасэхэм япхьын гъунэм нагъэсыгъ

Адыгеим мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ кызыэритыгъэмкIэ, республикэм гъэтхасэ зэфэшъафхэу шапхьынхэу агъэнэфэгъэгъэ гектар мини 103-м ехъумэ щыщэу мэкъуогъум и 4-м ехъулэу чылапхьэхэр зэрагъэкIугъэ гектар пчъагъэр мин 97,5-м хьазырэу лыкIэхьагъ. Ар гъэрэкIо ащ фэдэ уахътэм ехъулэу гъэтхасэу апхьыгъагъэм нахьы гектар мин 13,5-м фэдиз хьазыркIэ нахьыб.

Тыгуасэ ехъулэу республикэм ирайонхэм гъэтхасэ гектар пчъагъэу ашапхьыгъэр зыфэдызыр: Джэджэ — мин 28,4-м ехъу, Красногвардейскэр — гектар мин 16-м ехъу, Шэуджэныр — гектар мин 15 фэдиз хьазыр, Кошхьаблэр — гектар мин 13,8-м ехъу, Теуцожьыр — гектар мини 8,1-м ехъу, Тэхьутэмыкьуаер — гектар мини 5-м фэдиз хьазыр, Мыекьуапэр — гектар мини 4,9-м фэдиз.

Гъатхэм республикэм зинахьыбэ шапхьыгъэр тыгъэгъа-

зэр ары — гектар мин 68-м ехъу. Ар гъэрэкIо апхьыгъагъэм нахьы гектар мини 6-м ехъулэу нахьыб. Джэджэ районым гектар мин 18,5-м фэдиз, Красногвардейскэ районым гектар мин 12 фэдиз, Кошхьэблэ районым гектар мин 11,3-м ехъу, Шэуджэн районым гектар мини 10,8-м ехъу тыгъэгъазэу ашапхьыгъ.

Лэжыгъэм пэлухъанэу ыкIи былымIускIэ агъэфедэнэу апхьыгъэ натрыфым рагъэубытыгъэри гъэрэкIорэм нахьыб. Лэжыгъэ кърэзытыщт натрыфэу апхьыгъэр гектар 7687-рэ, былымIус ашIынэу щытыр гектар 2040-рэ.

ГъэрэкIорэм елытыгъэмэ, мыгъатхэ республикэм игубгъохэм соеу ашапхьыгъэр гектар мини 3,8-м фэдиз хьазыркIэ нахьыб. Джэджэ районым гектар 4427-м, Кошхьэблэ районым гектар 1153-м, Красногвардейскэ районым гектар 763-м, Мыекьопэ районым гектар 440-м, Шэуджэн районым гектар 361-м соер ашапхьыгъ.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтыб.

ТИКОНЦЕРТХЭР

Абхъазым кIошт

Адыгэ Республикэм и Къралыгъо симфоническэ оркестрэ ия XVII-рэ илъэс IофшIэгъу бэрэскэшхом ыухыгъ. Музыковедэу Мария Громова зерищгъэ концертным П. Чайковскэм, Э. Шоссон, Г. Берлиоз япрои-ведениехэр кышчырагъэIуагъэх. Дунаим шапIэрэ мэкъамэхэр Ольга Мамикьян скрипкэмкIэ кыыхыригъэдзагъэх.

Симфоническэ оркестрэм идирижер шъхьалэу Петр Шаховым зэрилъытэрэмкIэ, илъэс IофшIэгъур дэгъоу кIуагъэ. Мэкъуогъум и 6-м оркестрэр Абхъазым ежъэшт, тхьа-мафэм кыклоцI концертхэр кърэщытыщтых.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

ТИГЪОГУХЭР

АгъэкIэжыгъ

Мыекьуапэ иурамэу Прямая зыфиIорэм тет унэхэу 5 ыкIи 5 а-м азыфагу дэлъ гъогур зэхэкъутагъэу илъэсыбэ хъугъэ зыщы-тыгъэр. Изытет дэи дэдэ зэрэхуыгъэм кы-хэкIэу лъэсрыкIохэми машинэкIэ кытехьэ-хэрэми кърин алъэгъуштыгъ. Анахъэу кызысщыкIэ мэшэ куоу ащ фэхъугъэхэм псыр арызэу, уапхырыкIын умылэкIэу хуыч-тыгъ.

Унэ зэтет купэу а чыпIэм итхэм ащыпсэухэрэри а гъогур ары тучаным ыкIи бэдзэр цыкIоу ащ кърэпэблагъэм зэры-кIоштыгъэхэр. Цыфхэм ежъ-ежъырэу машэхэр агъотырэ пыдзафэхэмкIэ агъэсэеуи кыыхэкIыгъ. Шъхьаеи хэкIыхэр зезыщэхэрэ машинэ хьылъэр мафэ кърэс гъогум кызыэрэрыкIорэм изакъоми ар нахъ дэи хуэ зыпытыгъ.

Мы мафэхэм зигугъу кърэтышIырэ гъогум кIэу асфалт кытыралъхьагъ. Цыфхэр инэу ащ ыгъэгъушIуагъэх, ежъ-ежъырэуи зэфэгъушIожыгъэх. Ар зыпшъэ ифагъэхэм афэ-разэхэу тхьашъуегъэпсэу араIо.

(Тикорр.).

Унэгъо пытэхэм ябысымхэр

Илээс 17 хуыгъэ унагъом и Мафэ зэрэдунаеу зы-
щыхагъэунэфыкырэр. Тэ тикъэралыгъо кышчыдагъэ-
кырэ мэфэпчыхэм ар зы мэфэкIэу адрэ тилэхэм
шахатхагъ.

Хылушъо Шапсыгъэм дахэкIэ зигугъу къэпшынэу
унэгъуабэ щэпсэу. Ахэм зэу ащыц Хуыцт Къасполэт-
рэ Джансэраерэ яунагъуи.

Мы илээсым унагъом и
Мафэ ПсышIопэ районым и
ЗАГС кIэракIэу щырагъэкIо-
кIыгъ. Ащ унэгъуитIум якъэ-
бархэр кышчыралотыкIыгъэх
илээс 60 хуыгъэу зэдэпсэхэр-
рэ Джос Валентинрэ Раисэ-
рэ ыкIи къуаджэу ШэхэкIэи-
шхом щыцхэу Хуыцт Къаспо-
лэтрэ Джансэраерэ. Аужырэ-
хэр шхьэгъусэ зызэфхуыгъэ-
хэр илээс 54-рэ хуыгъэ.

Ахэм афэгушIонхэу, гушчы-
Iэ фабэхэр араIонхэу къо-
джэ ыкIи район администра-
циехэм ялIыкIохэр, Шъачэ
икъэлэ ЗэIуклэ илепудатхэр,
кIэлэцIыкIу къэшыкIо купхэу
«Адыгэхэр» ыкIи «Лазурька»
зыфиохэрэм ахэтхэр мэфэкIым
къэкIогъагъэх.

ЗАГС-м пэцхэныгъэ дызе-
зыхьэрэ Анна Кашинам Хуыцт

унагъом икъэбар кызыгъэхъа-
гъэхэм къафилотагъ. «Къаспо-
лэтрэ Джансэраерэ яунагъо
ШэхэкIэишхом анахэ унэгъо
пытэу, нэхъой зэрылгъэу, цыф-
хэм шхьэкIэфагъэ зэрахэу
дэхэм зэрашчыр къоджэдэс
пстэуми къуаIощт», — кы-
шчыгъэщыгъ ащ игушчыIэ.
Ахэр окIэлэфэкIэ мэкъумэщ
Iофхэм апылгыгъэх, сабыи 5
зэдэлугъ, пхьорэлф 11-рэ,
ахэм къахэкIыгъэу сабыи 3-рэ
ялэх.

Къасполэт лъэпкъым ита-
рихэ дэгъоу зэзгъэшIагъэу, жэ-
рыIо народнэ творчествэм хэ-
шыкI фызыIэу, къэбарыбэ зы-
шIэу, тегъэпсыхъагъэу ахэр
къэзыуатэу, сэмэркъэу дахэ
зыхэлтэ цыфэу ары зэра-
шIэрэр. Ащ цыфхэр къеуп-
чыжых, ежъ икъуаджи, ащ

щыпсэхэрэри зэригъэдэхэшт-
хэм сыдигъуи пыл, зэрилгъэ-
кIэу цыфхэм ишIуагъэ арегъэ-
кIы. Джансэрае нэгъушIоу цыф-
хэм сыдигъуи апэгъокIы, бы-
сымгощэ шъыпкъ, адыгэ бзы-
лфыгъэр унагъом иджэныкIо
машIо зымыгъэкIосэрэ цыф.

НэмыкIхэм къахагъэшхэу
емысэгъэ зэшхьэгъусэхэр а
мафэм зэкIэми анаIэ кызы-
ратетым ыгъэуагъагъэх, гу-

мэкIыгъэх. ЗэIуклэгъум ыуж
Къасполэт мэфэкIыр зэхэзы-
щагъэхэм «тхьашъуегъэпсэу»
ариуагъ, кыгъэгугъэхэу «джы-
ри тызэIуклэн» кыпигъэхъо-
жыгъ. Тхьэм еIу!

Унагъом и Мафэ кырагъэ-
блэгъэгъагъэхэм ащыщых илээ-
сыбэрэ зэкIыгъугъэхэу, къуа-
джэхэу Ахинтам, ШэхэкIэи-
шхом, ШэхэкIэй цыкIум, нэ-
мыкIхэми кыарыкIыгъэхэ зэ-

шхьэгъусэхэу Хуыцт Пашэрэ
Мерэмрэ (илээс 58-рэ хуыгъэ
зызэдэпсэхэрэр), Лыфэ Ор-
зэмэсрэ Гошнагъорэ (илээс
62-рэ), Кургановхэу Алексейрэ
Александрэрэ (илээс 57-рэ),
Хуыцт Ахьмэдрэ Зоерэ (илээс
55-рэ) кызыдзэгъэшIагъэхэр.

Джыри юбилейбэ апэкIэ къе-
кIыфэ псэунхэу ахэм афэлгъэ-
Iуагъэх.

НЫБЭ Анзор.

ЛЪЭПЪ ЮФ

Машинэу зэутэкIыхэрэм
япчбагъэ зэрэахьорэм, ныб-
жыкIи, сабыи, нэжъ-Iужъи
ахэм зэрахэкIуадэхэрэм афэгъэ-
хыгъэ тхыгъэхэу адыгэ гъэзе-
тым кыихьэхэрэм сагъэшIыгъэ
гупшысэхэр ары непэ сыкыыз-
тегушчыIэ сшIонгъор.

ЗэкIэми зы обществэ тыхэт,
зэкIэми тапашъхэ непэ зы
упчIэ ин къеуцэ: хэта зила-
жэр гъогум тхьамыкIагъоу
къытехуыгъэхэрэр, хэта ащкIэ
пшъэдэкIыжъ зыхьынэу шы-
тыр? Тэ, ны-тыхэм, дгъэцкIэн
фэе Iофхэр шыIэх, унагъом,
къэралыгъом ыкIи еджапIэм
агъэцкIэн фаехэри шыIэх.
УнагъомкIэ къетэжъугъэгъажъ.
Сабыир агъэсэнэу зыщыра-
гъажьэрэр унэгъо кIоцIыр ары.
ИкIоу тыпылIа мы Iофым,
гукIэгъурэ цыфыгъэрэ хэтэлъ-
хъа типIугъэ? Цыфхэм уасэ
къыратыным фэшI шэнэу хэ-
лтын фаехэр хэтэлъхъа? Ар
икIоу зэрэтымыгъэцакIэрэр ти-
непэрэ щыIагъэ къегъэлагъо.
Ешъоным зыгорэ епэсыгъэн
фае. Сабыир Iанэм адыпсэу

янэ-ятэхэр ешъохэмэ, кIалэ-
ри зэрешъоштыр гъэнэфагъэ.
Ятэ ешъагъэу рулым кIэры-
тысхьэмэ, икIали кIэрытIыс-
хьашт. Ятэ зэрэзекIорэр зэкIэ
тэрэзу ыIозэ, сабыир къэтэ-
джы. Арышъ, зэкIэм апэу тэры
тисабыйхэм щысэ афэхъун
фаер. КIалэм ыныбжъ имы-
кыгъэу машинэ фэтэщэфышъ,
гъогум тетэгъахэ. ТикIалэ
шIу тэлэгъоу, шIу фэтэшIэу
тэлэ. Тэрэза тшIэрэр? Тэлэгъ-
гъумэ, машинэ псынIкIэм исэу
зыкIэтIупшырэр сыда зыго-
рэм зэреутэкIын е ежъ зыгорэ
къеон зэрилгъэкIыштыр тшIэ пэ-
тызэ. ЗэрэхъурэмкIэ, тэры зи-
сабий зыукIыжырэр.

НыбжыкIэхэм тэ маши-
нэу къафэтщэфырэм зи уасэ
ратырэр. Сыда Iомэ сыд шыц-
ми цыфым кIын химылгъа-

гъоу ыгъотырэм уасэ фишIы-
штэп. Ащ фэдэ кIалэхэри.
«Сянэ кысыфищэфышт, сятэ
кыситышт», алошъ хэтых.
Арышъ, шхьасырэп маши-
нэми, егъэлыгъэу зэрэфэ. Ащ
тхьамыкIагъор унагъом кы-
фехьы. Фитыха адэ зыныбжъ
имыкыгъэ кIалэхэр рулым
кIэрытIысхьанхэ? ЯIэхэ ахэм
правахэр? ЯIэхэмэ, аныбжъ
имыкыгъэу къаратынэу шыта?

Европэр пштэмэ, ныбжы-
кIэхэм машинэр зэрэфыштыр-
рэ зэрэзэхъылымрэ зэрагъашIэу
правахэр кызыдаыхкIэ зы
илээсырэ стажировкэ арагъэ-
кIу. Илээсым кыкIоцI гъогум
щыбгъэцкIэн фэе хабзэхэр
зуюкIокIэ, икIэрыкIэу рагъэ-
джжы, экзаменхэри рагъэ-
тыжых.

Джы еджапIэм зыфэдгъэзэн.
Гъогум узэрэрыкIон фаер ащ
шарагъашIа? ГъогурыкIо ха-
бзэхэр зыфэдэхэр арагъэшIэ-
ным сыхьатхэр тырагъэкIуа-
дэхэ? А Iофыр икIоу зэгъэпэ-
шыгъэу пфэIощтэп. Машинэ-
фыным фемыджэхэу, ахьщэ
лъатызэ правахэр къэзыщэ-
фыхэрэр джыри макIэп. Ащ фэ-
дэр рулым зыкIэрытIысхьэкIэ
ори, сэри, ежъ илахьыли яутэ-
кIынышъ, тхьамыкIагъо къыт-
фыхьын зэрилгъэкIыштыр зэ-
кIэми дэгъоу тэшIэ.

Сэ Мыекъуапэ апэу сыкы-
зэкIом гъогухэм машинэ зы-
рыз атетыгъэр. Джы ахэм ахэ-
хъуагъ, зыщызечъэхэрэ урам-
хэр зэпыпчынхэр шынагъо
хуыгъэ. ЛъэсрыкIор урамым
къытехъагъэхэми, рулым кIэ-
рысхэм машинэм ичэ кы-

щагъэкIэнэу фаехэп. Ащ фэдэм
пшъэдэкIыжъ рагъэхьын фае.

ЛъэсрыкIор блэзымыгъэ-
кIыгъэ водителыр Германием
щагъэпшынэу хабзэ. Маши-
нэр кызырэмьуцугъэр, арэу-
штэу зыщашIэгъэ чIыпIэр ыкIи
уахьтэр, машинэм иномер
игъусэу ащ рихьылагъэхэм
атхышъ, милиционерым Iэкла-
гъахэ. Гъогум щыбгъэцкIэн
фэе хабзэхэр зыукIогъэ води-
телыр ащ къегъотышъ, егъэ-
пчынэ. Законхэм Iоф адэпшIэн
фае, кыдэогъэкIыхэ къодые-
кIэ икIурэп.

Джыри зы шысэ Европэм
зэрэщешъохэрэм фэгъэхьы-
гъэу къэсхьышт. Сэ хьакIэу
уаджъ сыкыэкIуагъэу тIон. Дэ-
гъоу тыщысыгъ, сыпхьэклагъ,
сыбгъэтхъагъ. Сешъуагъэу ма-
шинэмкIэ гъогум сытехъа-
жыгъ. ГАИ-м иIофышIэ сы-
кызыгъэуцукIэ сэ сизакъоп
ыгъэпшынэштыр, ори ары.
Сызэрешъуагъэр пшIэзэ гъо-
гум сызэрэтебгъэхъагъэм пае.
ПшъэдэкIыжыр ахьщэкIэ уп-
чынышт е хьапс Iоф хуышт.
Ащ нэмыкIэу уиправахэри
пIахыштых. СымыкIожы мы-
хъунэу шытыгъэмэ, таксиим
укъеджэнышъ себгъэцжыын
фэагъэ.

Рулым кIэрытIысхьэхэрэм
зэкIэми зэфэдэу шапхьэхэр зэ-
рагъэцкIэнхэ фаем ехьылIа-
гъэу джыри зы къэбар. Герма-
ниемкIэ социалистическэ пар-
тием ипашэу зэлыашIэрэ цы-
фыр тучаным чIэхьаным ыпэу
имашинэ гъогу пакIэ горэм
къышигъэуцугъагъ. Ар зыщы-
щым емылтыгыгъэу зылгъэ-

гъугъэ милиционерым тазыр
тырилъхъагъ. Ары зэрэщытын
фаери. Хабзэхэр зэкIэми зэфэ-
дэу агъэцкIэнхэу шыт. Сыди-
гъуа тэ ащ фэдэ псэукIэм ты-
зынэсыштыр?

НыбжыкIэхэм джыри къа-
фэдгъэзэжыын. КIалэхэм Iоф-
шIапIэ ядгъэгъотын фае. Ар-
мырмэ гъогум кытэнэхэшъ,
тутын, аркъ, кIэп ешъох. Ащ
фэдэхэм ашъхэ бээджэшIэ-
ныр псынIкIэу кыихьэшъушт,
арышъ, гъогум тетчынхэ фае.
Спортным пылгыштхэ, компью-
теры агъэфедэу загъэсшъта,
ашIогъэшIэгъон Iоф горэ кы-
зэIуахышъта — сыдми Iэпы-
Iэгъу тафэмыхъу хуыштэп.

Псэулэхэр ялэхэп, IофшIапIэ
ялэп, ащ зи хъун кыхьырэп.
Сэрэуи орэхъу, нэмыкIэуи орэ-
хъу, ахэм ябзэдджэшIагъэ хэти
кылылIэсышт. Тафэсакъын
фае. «Семьшъомэ, сычэфы-
рэн» зыIохэрэр шыIэх. Ар
тхьамыкIагъоба?! О уцIыфэу,
акъыл уилэу, шъон уемышъо-
мэ умычэфышъумэ, уцIыфэл
ныIа!

ЗэкIэм анахьышIур узIэ-
зыгъахьэрэм уемышъоным
ары. Хабзэ кыдэогъэкIэ закъо-
кIэ икIурэп. Апэу хабзэр зылэ
илэхэм япшъэрылгъэхэр агъэ-
цкIэнхэ фаеу сэлъытэ. Ахэм
обществэри алъыкIощт. Нэб-
гырэ пэпчэ ныбжыкIэхэм та-
пыжъугъэлъ, унагъо пэпчэ тэ-
рээзу ахэр щытэжъугъэгъасэх.
ЗытекIодэштхэ машинэхэм
аныбжъ имыкыбоу ахэр арытэ-
шъумыгъэгъэтIысхьэх.

ЕДЫДЖ Батырай.
ШIэныгъэлэжъ.

Дэгъоу еджэнхэу амалышIухэр яIэх

АГПИ-м ифизикэ-математическэ факультет иотделениеу ары Адыгэ къэралыгъо университетым икIэлэегъэджэ факультет 1978-рз илъэсым зэрэ-зыхащэгъагъэр. Ау етIанэ илъэс нахь темышIагъэу, 1979-рз илъэсым кыщегъэжыагъэу ар зыми емыпхыгъэу, шъхьафэу алытэ хъугъэ. Мы факультетым иапэрэ деканэу хадзыгъагъэр филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу Блэгъожь Зулкъарин. 2001-рз илъэсым кыщегъэжыагъэу факультетым иIэшъхьэтетыр педагогикэ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу Хьакъунэ Фатим ары.

УблэлIэ егъэджэным ипедагогикэ ыкIи иметодикэ, дошкольнэ педагогикэм ыкIи психологи-ем, психологиэмкIэ консульти-рованием яфакультет шеджэхэрэм шIэныгъэ куухэр арагъэгъо-тых. Ащ ишIуагъэкIэ гъэсэны-гъэ зышарагъэгъотырэ еджэлIэ лъэпкэ зэфэшъхьафхэм Iоф аш-шIэн алъэкIыштIэ кIэлэегъаджэу, научнэ IофшIэу, социальнэ педагогэу, пIуныгъэ IофшIэныр ыгъэцкIэнэу, культурнэ просве-тителэу, эксперт-консультан-тэу, нэмыкIэуи.

УрысыбзэмкIэ ыкIи ащ зэрэ-рагъаджэхэрэм иметодикэкIэ ка-федрэм ипашэр педагогикэ шIэ-ныгъэхэмкIэ докторэу, профес-сорэу Шъхьапэцэ Мин ары. КIэ-лэгъэджэнымкIэ ыкIи кIэлэ-егъэджэ технологиэмкIэ кафедрэм иIэшъхьэтетыр шIэныгъэ лъэжэу Аульэ Асыет. УблэлIэ ыкIи дошкольнэ гъэсэныгъэм

исистемэ тегъэпсыкIыгъэу есте-ственнэ-математическэ дисцип-линэхэмкIэ ыкIи ахэмкIэ зэрэра-гъаджэхэрэм яметодикэкIэ па-щэр педагогикэ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, доцентэу Къэгъэзэжь Мурат. КIэлэегъэджэн психоло-гиэмкIэ заведующыр педагогикэ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, про-фессорэу Хьакъунэ Фатим. Мы-хэр зэкIэ зисэнэхьат шIу зылъэ-гъухэу кыыхэзыхыгъэ ыкIи ар къэзыгъэшыпкэжыбзэ, илъэсы-бэ хъугъэу Iоф зышIэрэ закIэх.

Факультетым адрэ Iут кIэлэ-егъаджэхэри, зэкIэ пIоми хъунэу, ащ фэдэхэшъ, научнэ ыкIи про-фессиональнэ ухъазырыныгъэ дэгъоу яIэм ишIуагъэкIэ лекцие-хэмрэ лабораторнэ-практическэ занятиехэмрэ научнэ-методиче-скэ шэпхъэ лъагэм тегъэпсыкIы-гъэу зыхащэн алъэкIы. ТигушыIэ къэдгъэшъыпкэжыбыным пае игугъу къэтшIын факультетым

иколлектив щыщэу нэгъыри 6-р шIэныгъэ зэфэшъхьафхэмкIэ зэ-рэдокторхэр ыкIи зэрэпрофес-сорхэр. Джащ фэдэу нэгъы-ри 4-р академикых, шIэныгъэ-хэмкIэ кандидатхэр, доцентхэр 34-рз мэхъух, докторскэ дис-сертациехэм нэгъыри 10-мэ Iоф адашIэ.

Факультетым кандидат ыкIи доктор диссертациехэр пхыры-гъэкIыгъэнхэмкIэ аспирантурэрэ докторантурэрэ иIэх. Диссер-тациехэм афэгъэзэгъэ советхэм Iоф зашIэрэ уахътэм кыкIоIцI кандидат диссертации 130-м ыкIи доктор диссертации 10-м ехъу ащыпхырагъэкIыгъ. Фа-культетым истудентческэ научнэ обществэ гъэхьагъэ хэлъэу Iоф ешIэ. ШIэныгъэм зыфэзыкыу-дырэ ныбжыкIэхэр зэкъуищэн-хэу кызырэдэхъурэр ары ащ лъапсэу иIэр. Научнэ-практиче-скэ конференциехэмрэ яшIэны-

гъэ зышаушэтырэ зэнэкъокыу-хэмрэ студентхэр чанэу ахэла-жэх, яIофшIагъэхэр студенческэ научнэ-практическэ журналэу «ОВ ОVO» зыфиIорэм кыщы-харагъэутых.

Факультетым Iоф шашIэ на-учнэ-ушэтыпIэ лабораториехэу «Теория и методика обучения русскому языку», «Актуальные проблемы национальной школы Северного Кавказа», «Модели-рование и развитие систем об-разования», «Центр билингвиз-ма» зыфиIохэрэм, нэмыкIэхэми. Студентхэм нахь куоу Iоф адэ-шIэгъэнымкIэ амалышIухэр ащ къетых. Мыдрэ студентхэу шIэ-ныгъэм илгъагъо апэрэ лъэбкъу-хэр щызышIыхэрэмкIэ а научнэ лабораториехэм мэхъанэшхо яI.

Егъэджэн программэм кыде-лгытэ студентхэм компютернэ техникэм Iоф рашIэным зыфа-гъэсэныр, яшIэныгъэ хэзыгъэ-хьорэ программэхэр, электроннэ почтэр ыкIи Интернетыр кы-зыфагъэфедэнхэ алъэкIыныр. АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэм-рэкIэ и Министерствэрэ Красно-дарскэ краим иучреждениехэм-рэ ябазэхэм кIэлэегъэджэн прак-тикер ашахьынэу студентхэм амал яI.

Къэлогъэн фаер илъэси 5 — 6 еджэнхэу гурыт гъэсэныгъэ зи-Iэхэр, илъэсищэ еджэнхэу гурыт профессиональнэ ыкIи апшъэрэ гъэсэныгъэ зифэхэр зэрэрагъэ-джэщтхэ программэхэмкIэ спе-

циалистхэр факультетым кызыэ-ррэагъэхьазырхэрэр ары. Джащ фэдэу мышкIытамэхэм кьалэ-хэу Ейскрэ Армавиррэ заочнэу, кьалэу Белореченскэ ыкIи кьуа-джэу Кошкьаблэ очнэу ыкIи за-очнэу ащеджэх.

Факультетым щызэхашэрэ Iофтхьабзэхэу «Алло, мы ищем таланты», «Лучший по профес-сии» зыфиIохэу университетым щызэхашэхэрэм, «Студенческая весна», КВН зыфиIохэрэм, джащ фэдэу спортымкIэ зэнэкъокыу-хэу атлетикэ псынIкIэмкIэ, во-лейболымкIэ, футболымкIэ, нэ-мыкI спорт лъэпкэхэмкIэ зеха-шэхэрэм студентхэр чанэу ахэ-лажэх. АКЪУ-м общежитищ иI, фыщыкIэрэ студент пстэури, пIоми хъунэу, ахэм ащыпсэун-хэу ачIагъахэх.

ИкIэухым къэтIон студентхэм апае шапIэ, кафе ыкIи буфе-тищмэ Iоф зэрашIэрэр. Узыбэ-мэ зышIагъэхэрэ студенческэ по-ликлиникэ ыкIи санаторий-про-филакториеу илъэс кьэс студент-хэм, кIэлэегъаджэхэм ыкIи Iо-фышIэхэм кызышIагъэхэрэри университетым иIэх. Ахэм анэ-мыкIэу гъэмафэм студентхэмрэ кIэлэегъаджэхэмрэ фэшъхьаф сэнэхьатхэмкIэ Iоф щызышIэхэ-рэм зышIагъэпсэфыным пае хы ШуцIэ Iушъом зыгъэпсэфы-пIэ базитIоу щыIэмрэ псыхъоу Шъхьэгъащэ икIэй дахэ дэт зы-гъэпсэфыпIэ базэу «Горная ле-генда» зыфиIорэмрэ агъэфедэх. Зипсауныгъэ зыгъэпытэ зышIои-гъохэм апае тренажернэ ыкIи спортивнэ залхэм, профилакти-ческэ медицинэм игупчэ Iоф дэгъоу ашIэ. Арышъ, универси-тетым истудентхэр егугъухэзэ шIэныгъэ куухэр зэрагъэгъотын-хэмкIэ амалышIухэр яIэх.

ШАКИО Мур.

Илъэс 40-рз электрикэу Iоф ышIагъ

Теуцожь районымкIэ Джэдждэ-хьаблэ щыщэу ЛIыбзыу Альбек нэмыц техакIохэм кыташIы-лIэгъэгъэ заом илъэхьан зикIэлэ-цIыкIугъо кыхиубытагъэхэм, нырэ-тырэ адимыгъэтхьагъэхэм ащыш. Ар 1940-рз илъэсым ижъоныгъокIэ мазэ и 31-м къэ-хъугъ. Ятэ ылъэгъугъэми кы-шIэжыырэп, тым итхьагъо, ащ илэшIугъэ зэхэзышIагъэхэм ащы-щэп. Ыныбжэ илъэсым къехъу-гъэ кьодыеу ятэ Абдулэ повест-кэ кыфагъэхьы, ишъэо цIыкIу ышъхьашъо Iэ кыщици, лъы-гъэчъэ заом ашагъ, кыгъэзэ-жыгъэп. Таманэ иIэгъо-блэгъу-хэм зэошхоу ащылагъэхэм ащы-фэхыгъ.

Янэ тхьамыкIэу Хьалимэт (чылэм зэрэеджэщтыгъэхэр Нау) зым нахь адрэр нахь цы-кIоу Сарэрэ Альбекрэ кызылэ-хэнэхэм ныбжыкIэ дэдагъ. Ау ежъ цыф лъэжэкIо-псэуакIоу щытыти, ыгу ыгъэкIодыгъэп, колхоз IофшIэнхэм язэшIохын чанэу хэлажэщтыгъ, фронтным щыIэхэм гъомылапхэр игъом алэкIэгъэхьэгъэным, тидзэкIолI-хэм пыир зэхягъэкъутэгъэным, ТекIоныгъэр кыдыгъэхьэгъэным тылым щыIэу фэлъэкIыщтыр ахишIыхьагъ. Стахановцэу щы-тыгъ, чэщи мафи илагъэп, губгъо IофшIэнхэм язэшIохын апэ итэу, бзылфыгъэ заулэмэ япащэу, ищытхъу аригъаIозэ хэлажэ-щтыгъ.

Ежъ ЛIыбзыу Альбек еджа-пIэм чIэсыгъ янэ Iуныгъэу фэ-хъунэу зырегъажэм. Загъэпсэ-фынэу кыызатIупшыкIэ, колхоз хьамэм Iоф шишIэнэу кIощтыгъ, комбайнэхэми акIыгъоу уарээр ыугъоищтыгъ. ЯпшIэнэрэ клас-

сыр кызыеухым дзэм ащэ, Те-мыр хы флотым кьулыкьур илъэ-ситIурэ ныкьорэ щихьыгъэу, янэ зэризакъом фэшI кьагъэкIожьы.

Кызырэсыжыгъэу, тIэкIурэ зыз-гъэпсэфын ымыIоу колхозым IофшIэныр электрикэу шыре-гъажэ. Iоф ышIэзэ, Ейскэ мэ-кьумэщ техникумым электри-фикациэмкIэ иотделение кьеухы. Илъэс 40, пенсием окIофэ, а сэ-нэхьатым рэлажэ, ищытхъу арегъаIо, колхозым имызакъоу, цыфхэми ишIуагъэ арегъэкIы. Ащ фэшыхьатых щытхъу тхы-лгыбэу кыфагъэшъошагъэхэри, кьодждэхэм шъхьэкIафэ зэрэ-фашIырэри.

— А лъэхьаным IофшIэныр зесэгъажэм, электричествэр джыри зэкIэ унагъохэм анэсы-гъэу щытыгъэп, — игукъэкIыж-хэм ташегъэгъуазэ ЛIыбзыу Альбек. — Унэхэм, пщэрыхьа-пIэхэм, кьакьырхэм, гаражхэм электричествэр афитцагъ. Зиунэ тимыхьагъэрэ тишIуагъэ зэтымы-гъэкIыгъэрэ чылэм кыдэкIы-нэп. Нахьыпэм цыфхэр чомиф-унэх зэкIэ зычIэсыгъэхэр. Поми-дорыр ашIэ зэхъур ары кьоджэ-дэхэм чырбыш унэхэр загъэ-псыгъэхэр, ящыIэкIэ-псэукIэ нахьышIу хъунэу зыригъэжэ-гъагъэр. Чырбышым хэшIыкIы-гъэ унакIэхэм тэры электричест-вэр арызыщагъэр.

Корр.: Уигъэжэгъэхэми ягу-гъу кытфэщыIаба.

ЛI. А.: Тиколхоз хэхьэрэ чы-лагъо пэпчэ электрик дэсыгъ. КъунчыкьохьаблэкIэ Цурымыт Аюб, ГородскоимкIэ Михаил Болоховыр, ЛенинэхьаблэкIэ ЛыхъукIэ Байзэт, Тэухьаблэ-кIэ ГуIэтыж Руслъан, Джэдждэ-

хьаблэкIэ сэрырэ БлэнэгъэпцIэ Екьутэкрэ, НэшпукъуакIэ КIыкI Шамсудин. Типэцагъэр Лъашэ-кьо Нухъ. Колхозэу тызшыла-жэщтыгъэр иныгъэ, имыIэ щы-лагъэп. Чылэ пэпчэ фермэхэр, бригадэхэр адэгъыгъэх, Iус гъэ-хьазырыпIэхэм Iоф ашIэщтыгъ, механизированнэ хьамэшхом чэщи мафи лэжыгъагъэ кыты-рашэщтыгъ ыкIи тырашыщтыгъ, гаражыр, мастерскоир, сымэ-джэщыр, кьоджэ урамхэр чэщы-рэ зэпэнэфыжыщтыгъэх. Бэ зигугъу кэпшIынуу шылэр. А псэзүмэ зэпыу ямыIэу Iоф ядгъа-шIэщтыгъэ.

Корр.: Ахэм ащыщхэм элек-тричествэр щымыIэу Iоф ашIэщтыгъ. КьыдгъурэIо Iофы-шхо зэрэжыгъэцакIэщтыгъэр. Ащыщ горэхэм ягугъу кыт-фэщI.

ЛI. А.: Ахэр бэ мэхъух. Кор-моцехыр кызытеуцагъ, чэмхэм Iусэу аратыщтыр хьазырэп, щэм кыщыкIэщт, тхьаматэхэм быр-

сыр кьалэтыгъ. КIымэфэ чы-ы-шху, хьотыр зэрехэ, осыр нэм кыкIеупцIэ, узалэрэр уигъэлъэ-гъурэп. Электропкэуым ышъхьа-пэ гъучIычыр щызэпысты-кIыгъ. СыдэкIуаети кьэсшIы-жыщтыгъ. Ащ фэди, нэмыкIхэ-ри бэ кызырэхэкIыгъэр. Щэ гъэуучыIалъэу фермэм тетыр кьэуцугъ. Гъэмэфэ фэбэшху, шэр шIолушт. Чэщым сыкьагъэ-тэджышъ сашэ, кьэсэшIыжы. Ахэм афэдэ щысэхэр бэ мэхъух.

Корр.: Анахь щынгъэо чIы-пIэ кьинэу узэрыфагъэр кьэ-ошIэжыа?

ЛI. А.: Высоковольтнэ линиеу еджапIэм ебгъукIорэм игъучIыч зэпыстыкIи кьэфэхыгъ. Ащ чIы-гур есты. Унагъоу кIэрысхэм бырсыр къашIыгъ, мэкьуох. Сэри сыкьацагъ. ЯсIуагъ «ШъуекIуа-лIэ хъуштэп», шъулукут, шъу-кIэрымыхы». Отверткэр къас-шти, проводыр кызылусэдзым, ар кьэлээтэжыи, сIэ кьеуи сы-кьыриути сигъэмэхыгъ. Бэрэ е макIэрэ сыщылгъэу сшIэрэп, сиякьыл кьэкIожьы сыкьэнэ-хэжыгъ. Шъэгъурэр тхьамы-кIагъу. ГъучIычэу Iусыдзыгъэр электропкэуым крьюкэу хэлъым еошъ егъажэ, ащ мэшIо тхъуа-бзэу кышыустхьукIырэр сэ кы-стетэкъожьы. Сэ «шаговое на-пряжение» зыфаIорэм сиубыты-гъэщ, чIыпIэу сыздэщылгъым сыкьылукукIыжын слъэкIырэп. Цыфи кысэкIолIэн ылъэкIы-рэп. Сыкьызэплэм, зыгорэм кIэпсэхэу ыIыгъэу слъэгъугъэ-ти, ащ ыцыпэ кысэфадзынэу сыкьаджыгъ. Зэ, тIо къадзыгъ, кьэсыубытышъугъэп. Ящэнэрэм кIэпсэ цыпэр кысIэкIафи сы-кьыралэшъужыгъ. Сыкьэзы-

гъэнэжыгъагъэхэр БлэнэгъэпцIэ Юр, Хъут Якъуб, Нэхэе Ас-кэр. Сымэджэщым сачи, мэзи 3,5-рэ сьчIэлъыгъ, слъакъохэр ыстыгъагъэхэти, гъэмэфэ фэбэ-шхом хьамлыухэр ахахъуи, ера-гъэу агъэхъужыгъагъ. Ащ ыуж тIэкIурэ зызгъэпсэфи, IофшIэ-ныр езгъэжэжыгъагъ.

Арышъ, Рэмэзан, сисэнэхьат Iоф рыпшIэныр мышынагъоу щытэп ыкIи кьин макIэп слъэ-гъугъэр. Ауми, Алахьым сыфэ-раз, тыпсаоу тыкьыгъэнагъ, те-гъэлажэ, тыщегъаIэ. СыщIэлфэ сышъуупшэщтэп тятэжъэу ЛIы-бзыу Ахьмэд сицIыкIугъом, сятэ симыIэжъэу сыкьызэнэм, шIоу, дахэу кысыIуагъэр. Лъэшэу кысэфэдэгъуштыгъ, сигъашIо-щтыгъ, сызидгъашхэщтыгъ, егъашIэми сыгу хигъэкIыгъэп, сызэрэпсэуштыр кысыIоштыгъ. Дзэм кьулыкIу кыщысхьы кызысэхэм, илъэс тешIэфэ сятэжэ дэжэ сыщылагъ. ЕтIанэ ся-нэу ытыщ зыгъэзэжыгъагъэм дэжэ сэри кьэзгъэзэжыи, хапIэ кьаIысхи, унагъо сшIагъэ.

Ары, ЛIыбзыу Альбек унэ-гъо дахи Алахьым ригъэшIагъ. Шъхьэгъусэ фэхъугъагъэр Очэ-пшыекIэ унэгъо лэжыакIо кьы-хъухьагъэу Кушбумэ япхъу Са-мэт. НэгъыритIумэ лъфыгъишIлэ зэдагъотыгъэ, зэдапIугъэ — пшъэшъищрэ зы шъаорэ. ЗэкIэ-ми унэгъо дахэхэр яIэхэу мэ-псэуух, мэлажэх. Ахэм кьакIэ-хъухьажыгъэ кьорыльф, пхъо-рэльфыймэ зэшъхьэгъусэхэр ащэгъушIукухы.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтым итыр: **ЛIыбзыу Альбек.**

КЪЭЗЭКЪ КУЛЬТУРЭМ ИЯ XIX-рэ ФЕСТИВАЛЬ

Язэпхыныгъэ искусствэм егъэпытэ

Мыекьопэ районым къээзэкъ культурэм ия XIX-рэ фестиваль мэфитум кыклогъ шыклогъ. Урысыем и Кыблэ шьолъыр икупхэм ямызакъоу, Иркутскэ кыклогъэхэри зэхэхэм хэлэжъагъэх. Хорым хэтхэм язэнэкъокъу теклоньгъэр кышчыдихи, Адыгэ Республикэм и Президент ишлукъафтынэу Гран-при Джэджэ районым икъээзэкъ хорэу «Казачья песня» зыфилорэм фагъэшъошагъ. Хорхэм язэнэкъокъу апэрэ чыплэр кышчызыхыгъэр Краснодар кыклогъэ купэу «Елизаветинцы» зыфилорэр ары. Яблоновскэ ихорэу «Казачья удаль» ятлонэрэ чыплэр фагъэшъошагъ. Яцэнэрэр кьалэу Псыфабэ ихор ыхыгъ.

Ансамблэхэм язэнэкъокъу хэри гъэшлэгъоныгъэх. Апэрэ чыплэр ыкИ Краснодар краим игубернатор ишлукъафтын краим и Калининскэ район кыклогъэ купэу «Величане» фагъэшъошагъ. Ятлонэрэ чыплэр Джэджэ районым иансамблэу «Станичникхэм» ахыгъ. Мыекьопэ районым иадминистрации ишлукъафтын Шытхьалэ иансамблэу «Кубань икъээзэкъхэм» афагъэшъошагъ. Купым ятлонэрэ чыплэр кышчыгъэр зэхэакомэ кышагъэшъыгъ.

Краснодар краимкИ станицэу Новопокровскэм иорэдыло купэу «Сударушкэм» яцэнэрэ чыплэр ыхыгъ. Ростов-на-Дону кыклогъэ ансамблэу

«Фениксыр» яцэнэрэ чыплэ хьугъэ, Мыекьопэ районым иадминистрации ишлукъафтын фагъэшъошагъ.

Хэушъхьафыклогъэ шлукъафтынхэр зыфагъэшъошагъэмэ ащыщых Красногвардейскэ, Джэджэ, Мыекьопэ районхэр, кьалэхэу Мыекьуапэ, Краснодар, Волгоград, Иркутскэ ятворческэ купхэр. Гавердовскэм иансамблэу «Отрадер», Мыекьуапэ ихорэу «Къээзэкъ оредыр», нэмыкИхэри кышагъэшъыгъэх.

Клэлэцыклогъхэм язэнэкъокъу Краснодар краим икупэу «Любэр» шатеклогъэ. Ятлонэрэ ыкИ яцэнэрэ чыплэхэри краим икупхэм ахыгъэх.

Хэушъхьафыклогъэ шлукъафтынхэр

Мыекьопэ районым, Къэрэщэ-Щэрджэсым, Краснодар краим, Тэхьутэмькьое районым икупхэм афашыгъэх.

Жюрим итхьаматэу, композиторэу КИыкИ Хьисэ зэрэхигъэунэфыклогъэу, хорым хэтхэм, ансамблэхэм къээзэкъ оредхэр нахь дэгъоу кьало хьугъэ. НахьыпкИ пщынэр, нэмыкИ музыкальнэ Измэ-псымэхэр агъэфедэхэзэ, Изгу теохэзэ, макъэу агъэлурэмкИ цыгъуцлэхэр кыдахауи кыхэ-кыштыгъ. Жюрим творческэ купхэм ялэлэсэныгъэ зэрэхагъахорэм даклоу, шыклогъэу

ялэхэри кыхыгъэшъыгъэх.

Научнэ-практическэ зэхэхэу Мыекьопэ районым лъэпкъ культурэмкИ и Гупчэ шыклогъэр шлэныгъэлэжъэу Наталья Денисовам зэришагъ. Фестивалыр Хэгъэгу зоошхом Теклоньгъэр кызышчыдахагъэр илээс 65-рэ зэрэхьугъэм фэгъэхьыгъагъ. Ар кыдалыти, лыхъужьныгъэм, лъэпкъ шэнхэбзэхэм, зэкъошныгъэм, фэшъхьафхэми игъэклогъыгъэу атегушылэгъэх.

АР-м и Парламент и Комитет ипашэу Евгений Саловыр, АР-м культурэмкИ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Нафиса Ва-

сильевар, фестивалым изэхэ-щэклогъ куп итхьаматэу Михаил Галецкэр, клэлэгъаджэхэр, тарихым пылхэр, художественнэ купхэм адэлажъэхэр, нэмыкИхэри зэхэхэм кышыгушылэгъэх. Темэу кьалэтыгъэр зэфэхьысыжыштыт, тхыль шъхьафэу кыдагъэклогъ амурад.

Фестивалым тигъэшлыгъэ гупшысэхэм кьафэдгъээзэжыштыт, тхыгъэхэр «Адыгэ макъэм» кышчыхэтыуштытхы.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Сурэтхэр фестивалым кышчытырахыгъэх.

ЛъэпкъымкИ мэхъанэшхо я

Лэхъусэжъ Хьаджэрэтбый итхылхэу «Шушлагъ», «Шушлагъ-2», «Лъэпкъым ымакъ» зыфилохэрэм сызэджем гупшысэу сагъэшлыгъэхэр

Цыфыр дунаим кызыте-хьоклэ, иакъыл тлэклэ кызы-щыклогъэм кышгъэжъагъэу зыкИхьопсырэр, зыкИэнэцырэр игугъу шлукИ цыфхэм ашлэжыныр, ащымыгушпэжъэу кьахэнэныр ары. Бэшлагъэу тяджэ Хьаджэрэтбый итхыгъэхэу «Адыгэ макъэм» кыхьэхэрэм. Кыхиутыхэрэр сыд фэдэ Юфыгъо кьатегушылэми, талантышхо зэрэхэлъыр мыгъуашэу гъэпсыгъэх. Етлани ахэр зытыгъэр уикъоджэгъоу, зыфитхыгъэхэри уиныбжыклогъэм шлэ-щтыгъэхэу зыхьукИ, гум нахь шлэхэу зыкырагъэпхьуатэ, егъэбырсыры.

Изпэлэсэныгъэу Хьаджэрэтбый хэлъыр зэхэошлэ «Шушлагъ» зыфилорэ апэрэ тхылым икьегъэжъэгъу узреджэгъэм тетэу. Ар Ауль Олэгъэ ехьыллагъэу тхылыр кызылэузыхырэр ары. Адыгэ кьашьом, зеклогИ-шыкИ дахэу тилъэпкъ хэлъым гу алъыуегъатэ, уарегъэгупшысэ, ежымы гуфэбэныгъэ-шлэуэгъуныгъэу лъэпкъым, якьоджэгъухэм афырилэр кыхьэщы. Олэгъэ ехьыллагъэ тхыгъэм

мырзуштэу кышело: «Джэгур мэхэфы, мэхуалэ, мэхьатэ, мэхэрэгъу, мэхуджы». Мы гупшысэхэр гъунэ ямылэу зэрэдахэхэр унэгъу кыклогъэуцэ, гушлугъоу кыпхилхьэрэм гъуни уаси ялэп.

Уахьтэр псынклэу мачъэ, непэ тлэгъурэр гу лъытымытэу тлэклэ, тцэгъупшэжы. Ау уахьтэр зытеклырэм, хэклотагъэ узыхьурэм гупшысэ гъэшлэгъонхэм уахьхэ, ахэр унэгъу кыклогъэуцэжыкы, нахь куоу, нахь гъэшлэгъонэу уигъашлэ кыхэуцэжыкы.

Чэщ мычыехэм уикъуаджэ, уитэмашъхэ тесыгъэ цыфхэм яунэхэм уигупшысэхэмкИ уарыхьэмэ, ахэр зэрэцыфышлугъэхэр угу кьэ-кыжъэ, шъхьэм кьытаджэрэр бэ. Уитэмашъхэхэр, уинэ-луасэхэр зэрэпшлэхэрэм нэмыкИ, цылэныгъэм илэныкыуабэхэмкИ нахь игъэклогъыгъэу нэклубгъуакИхэр Хьаджэрэтбый кыпфизлэуехых, уасэ зимылэ Изпэлэсэныгъэу хэлъыр кызыфигъэфедэзэ.

Мы тхылхэм уяджэ зыхьукИ, уакИрыкыжыны уымылэ-кИу удэгужажьозэ, зы нэклубгъом адрэ нэклубгъор кыкИ-лыкИозэ, бэмэ уахашэ. Хьаджэрэтбый ытхырэм хэшлыкышхо

зэрэфырилэр мыгъуашэу унэгъу пстэхэмкИ кыклогъэуцэ кызытегушылэрэр.

Анахьэу згъэшлэгъуагъэр цыф лэжъэклэ кызырыклогъэу чылэм дэсыгъэхэм — Изшъхьэмэфэ Шъэожэ, Мамрыкыо Хьатакэ, Патлэкыо Патыхьу, нэмыкИхэми афэгъэхьыгъэхэу кытыгъэхэр арых. Цыф пэпчэ ищылэныгъэ гъэшлэгъон горэ хэгъуатэ, гъэсэпэтхыдэ, гупшысэ инхэр зэкИми ахелъхэ. Цыфхэм шлэуэгъоу афырилэр, цлэ-гъэу ахэлъыр нэклубгъо пэпчэ кышгъэжъагъэ ыкИ щысэ-техыплэу, еджэрэмэ шапхэ афэхьунэу, Тхьэм кыуипэсыгъэ шылакИэм игъогу цыфыгъэ пхэлэу урыклогъым уфешэ. Кызытегушылэрэ цыф пэпчэ зэрэщылэгъэ, зэреджэгъэ закьор арымырэу, адыгэ шэн-зэхэтыкИхэу кьуаджэм дэлъыгъэхэм уахешэ, ахэр зэрэдахэхэр, цыфыгъэшхо зэрахэлъыр кыуегъэлэгъу, кыуегъашлэ, плагэ ылыгъэу, уиумэхьыгъэм фэдэу ыуж уитэу окло. Художественнэ образым фэдэу, ау зи кьэгупшысэгъэ хэмьтэу, шьыпкэ шлыкИэм тетэу дахэу, фэмбэу, гохьэу цыфышлэм ищылакИ кытегушылэ. Гъэсэныгъэ-плуныгъэм ехьыллагъэуи

кызытегушылэрэ цыф пэпчэ щысэтехыплэу щыт.

Арыш, сэ сишлэшлыкИ, мы тхылхэр шлэуэгъэ ин дэдэхыкИ ныбжыклогъэу кыткИхьэхэрэм а зеклогИ-шыкИ дахэхэр ашлэнхэмкИ яшъыпкыу плуныгъэ-гъэсэныгъэм пылхэм агъэфедэнхэ фае. Цыф шлагъохэу Хьаджэрэтбый кызытегушылэхэрэр щысэтехыплэ афэхьунхэу, аклырыплынхэу ашлоигъо хьунхэу, шлэм фицэнхэу сэгугъэ.

Хьаджэрэтбый Изпэлэсэныгъэшхо хэлъэу, хэшлыкИ фырилэу заом лыгъэ щызыхьагъэхэми кьатегушылэ. Ахэри зэкИ щысэтехыплэшлэх.

Ау сэ сшъхьэклэ, сыгу нахь кьэзыгъэбырсырыгъэр сятэу Лышэ Пашэрэ сятэшэу Алыр-рэ афэгъэхьыгъэ тхыгъэр ары. Сятэу егъашлэ симылэгъу-гъэм (ар заом защэ уж сыкэ-хьугъ), амыгъэтлылжыгъэ хьадэхэу сигупшысэ кьинхэм ахэтхэм афэгъэхьыгъэхэу шъхьэм кышчеклогИхэрэр нахь Изтыгъошлэ Хьаджэрэтбый кызырэфышлыгъэхэр ары. А тхыгъэр тхылым зэрэдэхьагъэр зымыуасэ шылэп сэркИ сшыпхьукИ. Нэрымылэгъу саугъэт хьугъэ ар сятэкли, сятэшымыкли,

ахэм ябынхэу кьэнагъэхэмкИ.

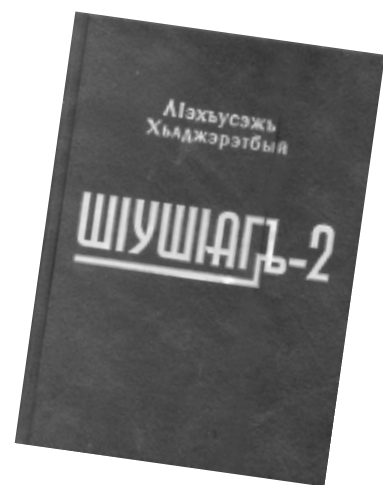
Сигуапэу, сыфэчэфэу, сыклогъушлоу сыхэлэжъагъэ лъэте-гъэуцэу тхылхэм бэмьшлэу афашыгъэм. Тилъэпкъ ищылэ гъэшлогъаби, Хьаджэрэтбый илофшлэгъухэри а лъэтегъэуцэу хэлэжъагъэх, гушылэ дэхаби кышчылэуагъ. Ау ащ фэдэ зэхэхэм кьеклогИлэнхэу фэгъэх, сэ кызырэфышлырэмкИ, клэлэ-еджаклогъэу, клэлэгъаджэхэу, нэмыкИ цыфхэу гъэсэныгъэм пылхэр тхылхэм гъэсэныгъэ-плуныгъэмкИ мэхъанэу ялэр мыщ кышчыралотыкИ-нэу, амалышлэхэу тхылхэм ахагъотагъэхэм кьатегушылэнхэу. ЕджапИхэм мы тхылхэр зэрэклэлынхэу фаеми щэч хэлэп.

Тхылхэр лъэуж дахэ тилъэпкъ фэхьунхэу кысшло-шы. Арыш, мыклогъыжыны саугъэт зыфэбгъэуцужыгъ, Хьаджэрэтбый.

ЦИКЛУ Бэл.

АР-м народнэ гъэсэныгъэмкИ изаслуженнэ Ю-фышл, егъэджен Юфым иветеран.

Мыекьуап.

Лъэпкъ шлэжъым имашло клуасэрэп

Хы Шуцлэ Гушъом щыпсэурэ адыгэхэм Урыс-кавказ заор зыуцужыгъэр илъэси 146-рэ зэрэхуэрм фэгъэхъыгъэу цыф зэхэхъэ зэфэшхьафхэр рагъэклогыгъэх. Ныбжыкхэр Иофтыабзэу «Шлэж лент» зыфиорэм хэлэжыгъэх, лентэ 3300-рэ агъэхъызыгъагъ. Минитур адыгэ къуаджэхэм ащагъыгъэх, адрэхэр тэ тшыц цыфхэр зыдэщылэ чыплэхэм арагъэщэгъэх.

МэфэкI мафэр къэмысызэ къуаджэхэу Хьаджыкхэр Нэджыкхэр Нэгъэплэ Аскэрбий инаучнэ-популярнэ фильму «Черкесия. Адыгэ хабз» зыфиорэм цыфхэр щыплэгъэх. Заом тилъэпкъ кинэу ригъэщэгъыгъэр ыкIи тыхэкужэ лъэпкъым инахыбэм къабгынэнэу зэрэхуэгъэр цыфхэм къафалотагъ.

Жьоныгуакулэм и 21-м поселкэу Псышуапэ дэт еджапIэу N 5-м икIэлэегъаджэу Боус Нинэ кIэлэеджакхэр алуигъэкIэнхэу Шапсыгъэ Адыгэ Хасэм и Совет хэтхэр, итхьамэтэ гъэшлуагъэу Лышэ Мурадин, инахыжыгъэу Хьуцт Аслъанбэч, кIэлэегъа-

джэу Алэлэ Эммэ къыригъэблэгъагъэх. АдыгэхэмкIэ шьыгъо-шлэж мафэм мэхъанэу илэр ахэм кIэлэеджакхэм къафалотагъ. Адыгэм ыбзэ, ихабзэ, икультура къэтымыгъанэм, лъэпкъыр кIодын зэригъэкIыштыр арагуагъ. Нэужым Нинэ еджакхэр игъусэхэу хы Шуцлэ Гушъом къэгъагъэхэр Гуальхьагъэх.

Урыс-кавказ заом адыгэу хэкIодагъэхэм янэгъеплъэу ШэхэкIэишхом шагъэпсыгъэ саутыгъым дэжэ митинг щылагъ. Къоджэдэхэр, ныбжыкIэхэр, чыплэ зэфэшхьафхэм къарыкыгъэ хьакIэхэр ащ хэлэжыгъэх.

Шапсыгъэхэм я Адыгэ Хасэ икIэшаклоу адыгэхэм ялэпкъ хабзэу кIапщэр а мафэм цыфхэм агу къагъэкIыжыгъэх. Ар адыгэ лъэпкъым зыкы-зэришлэжыштыр, зыпкъ зэриуцожыштыр рапхыгъ, рагъэпшагъ.

Адыгэ Хасэм итхьаматэ игуадзэу Гуошъо Аслъан къы-зэригуагъэмкIэ, шлэж мафэр шьыгъо мэфэ закъоу щымытэу, лъэпкъым зызэриужыжыштыр имашло илъэс кIэс

хагъэунэфыкIы. Ащ зэрэдунаеу щыпсэурэ адыгэ псэурэ зэрэпхы, агу къыздэдытыргъао.

ТIопсэ районуыр кIалэу Шьагъэрэ ямам шьхьалэу Шьхьэлэхъо Батмызэ хьаджэми зиблэкIыгъэ зымышлэрэм е зыщызыгъэгъушхьагъэм шлу ыпэкIэ къызэримыкIыштыр ипсалэу щыхыгъэунэфыкIыгъ. «ТIопсыхъоу Шахэ икIэхэм Кавказ заом ыпэкIэ нэбгырэ мин 700-м еху ащыпсэуштыгъ, непэ къадэнэжыгъэр къоджи 4. Джары тIуачIэ етхьыллэнышъ тIуцIыфышхьэ зэрэхъоштыр, тIадыгагъэ зэрэтымыгъэкIодыштыр, ешгон-бздэжэным тызэрэбэныштыр тызыкIыпылтын фаер. Хэти ышхьэ, иуагъо, илIакъо къыштырерэгъажэ а Иофыр», — къыгуагъ ащ.

Поселкэу Шэхапэм ижыкIэ Адыгэ хасэхэр зыщырагъэкIокIыштыгъэ чыг дэхэшхом ычIэгъ цыфхэр къыштызэрэу-гъоигъагъэх. «Кавказ заор тэркIэ лъэпкъ гъэкIодэу щытыгъ, — къыгуагъ анахыжыгъэм ащыщэу Нэпсэу Шырахьмэт. — Ащ фэдэ тхьамыкIагъо къытшымышIыжыным зэрэ-лъэпкъэу тыпылтын фае».

Нэужым цыфхэр хылушъом къыштызэрэу-гъоигъагъэх.

— Мыщ дэжыр ары ауужы-рэу тIуцIыф жьугъэхэу хэкужы-жым икIыжыкIы, Тыркуем кIожыгъэхэр зылуыгъагъэхэр. Хы Шуцлэр тэркIэ шлу-цIэ шьыпкъэу хьугъэ... — къы-хыгъэщыгъ Гуошъо Аслъан къэгъушылэ зэхъум.

Шлэж-шьыгъо мафэм ШэхэкIэишхом спортивнэ зэнэ-къокъухэр щырекIокIыгъэх, текIоныгъэу къыдахыгъэхэр адыгэхэм яшлэж мафэ фагъэ-хыгъэх.

НЫБЭ Анзор.

Бзэм ыкIи культурэм язэпхыныгъ

ЗэфэдэкIэ Урысыем славян тхы-бзэм ыкIи культурэм я Мафэ щы-хагъэунэфыкIыгъ. МэфэкI шап-хьэм къызэредилыгътэу, лъэпкъы-бэ зыщызэдэпсэурэ Адыгэ Респу-бликэм ищылэкIэ-псэуки ащ чыплэ щыубытыгъ.

АКъУ-м, Мыекъуапэ иеджэпIэ зэфэшхьафхэм, славян ублэпIэ еджапIэу N 28-м ыкIи Лъэпкъ библиотекэм Иофтыабзэхэр ащы-кIуагъэх.

Жьоныгуакулэм и 28-м гумани-тар ушэтынхэмкIэ республикэ ин-ститутэу Т. КIэрашэм ыцIэкIэ щытыр Лъэпкъ библиотекэмрэ зэдагъэхъазырыгъэ я III-рз науч-нэ еджэнхэу «Бзэр ыкIи культу-рэр: языкIыныгъ ыкIи язэдIоры-шлэпIэ» зыфиорэр щылагъ. Ащ хэ-лэжыгъэх Мыекъуапэ иеджэпIэ зэфэшхьафхэм ыкIи район-хэм къарыкIыгъэ кIэлэегъаджэ-хэр, студентхэр, ныбжыкIэхэр.

Славян тхыбзэм ыкIи культурэм ямэфэкI ордэ жьынчыкIэ къызэ-гуышхыгъ кIэлэцIыкIу ордэу-къэ-шъокIо ансамблэу «Казачатэм». Къээжэ ыкIи урыс ордэхэм ямы-закъоу, адыгэ композиторэу Тхьа-бысым Умарэ имэкъамэ илэ ордэ-у «Город Майкоп» зыфиорэри къагуагъ.

Лъэпкъ нэшанэр кIэзыгъэтхьы-рэ ордэхэмкIэ «Казачатэм» хэт ныбжыкIэхэм культурэм хахьо зэрэфашырэр, ансамблэм изэхэ-щаклоу ыкIи ипашэу Наталья Ува-ровам лъэпкъ ыкIи пIуныгъэ-гъэ-сэныгъэ мэхъанэ зилэ Иофышхо зэ-ришлэрэр Н. Денисовам къыхы-гъэшэу къыгуагъ.

АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШьэуапIэкъо Аминэт научнэ конференцием шлуфэс псалэу къыщишIыгъ. Я III-рз на-учнэ еджэнхэр лъэпкъхэм якуль-турэ хабзэхэр цыф жьугъэхэм афиотыкIыгъэнхэмкIэ ыкIи анэ-гъэсыгъэнхэмкIэ амалышIоу зэрэ-щытхэр къыгуагъ. Динлэжхэу Ки-рилл ыкIи Мефодий зехагъэуцогъэ хьарыфылгъэр (азбукэр) кирил-лицэм лъапсэ зэрэфэхъугъэр, непи ащ ыкIуачIэ зэрэишхэр, имэхъанэ зэрэкуур хыгъэунэфыкIыгъэх.

Научнэ конференциер лъыгъэ-кIотагъ ыкIи зэришхэу гуманитар ушэтынхэмкIэ республикэ инсти-тутым славян культурэмкIэ иотдел ипашэу, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу Наталья Денисовам. Научнэ конференцием славян тхыбзэмкIэ ыкIи культурэмкIэ тилэ шIэныгъэхэм зызэраригъэушъом-бгъуштыр, бзэ лыерэ культурэ Iаерэ зэрэмыхъухэрэр, бзэр куль-турэр зыухъумэу ыкIи къызэте-зыгъэнэрэ IуобытыпIэу зэрэщытыр къыгуагъ.

Бзэм ыкIи культурэм язэпхыны-гъэ ыкIи язэдIорышлэпIэ къызы-IотыкIырэ научнэ доклад 20-м еху конференцием къышашIыгъ. Ахэм славян тхыбзэм ыкIи куль-турэм готэу, нэмыкI цыф лъэпкъ-хэм абзэ ыкIи якультурэ зызэбла-хъоу, ахахъоу, ащ дIорышIэу зэрэ-гъэпсыгъэхэр къащыраIотыкIыгъ. Мыекъуапэ щыкIогъэ я III-рз на-учнэ еджэнхэр щылэ шIэныгъэхэм хахьо афэзышIыгъэхэу, шлуагъэ зыхэлъэу гъэпсыгъагъэх.

(Тикорр.).

БИБЛИОТЕКЭ МЭФЭКИР

Жьоныгуакулэм и 27-р — Урысыем ит библиотекэхэм я Мафэу загъэнэфагъэр илъэс 15 хьугъэ. Шлэ-ныгъэ IуныкIэбзэу алыгъэрэ тхылъхэр зы-щагъэфедэу, зыщау-хъумэрэ культурэ лэ-жыапIэм ар ифэшъошэ шьыпкъ.

АР-м и Лъэпкъ библиотекэ тхылъеджэ жьугъэмэ ыкIи рес-публикэм ит библиотекэхэм зэ-пхыныгъэ ин адыриI, илофшIэн сыдигъуи шлуагъэ хэлъэу зэхэ-щэ. ИеджэпIэ зал мэфэкIыбэ щырекIокIы, ахэр хэтрэ цыфи идунэеплъыкIэ апсыхъэу, гъэ-сэпэтхыдэ фэхъухэу гъэпсыгъэх. Аукъодыепын фае библиотекэ-хэм я Мафэ гъэтхэ мээз анахь кIэракIэм зэрэхагъэунэфыкIы-рэу. УрысыемкIи, АдыгеймкIи ТекIоныгъэм и Мафэ жьоны-гуакулэм зэрэтефэрэми, нэмыкI лъэпкъ мэфэкIхэр мы мазэм бэу зэрэхэтхэми жьоныгуакулэр огъурлэу уагъэлыгътэ.

МэфэкI Иофтыабзэм АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШьэуапIэкъо Аминэт ыкIи мы

Афэгушлуагъэх

министерствэм илофышIэ шьхьалэу Шьхьэлэхъо Светланэ хэлэжыгъэх.

ШьэуапIэкъо Аминэт ишу-фэс псалэу анахь къыхъыш-гъэр Лъэпкъ библиотекэм ча-ныгъэрэ гуетыныгъэрэ хэлъэу сыдигъуи илофшIэн зэригъэ-псырэр ары. Иоф гушлуагъо, лъытэныгъэ-шьхьэкIафэ хагъуа-тэхэу коллектив хьупхьэм хэтхэр ыпэкIэ лъыкIотэнхэу къа-фэлъэуагъ.

Ащ пыдзагъэу библиотекэ мэфэкIыр ордэ-концертэу «Ду-ша поет и просит слова» зыфи-орэм лъыгъэкIотагъ. Ар иску-ствэхэмкIэ республикэ колле-джэу У. Тхьабысымым ыцIэкIэ щытым икIэлэегъаджэхэмрэ икIэ-лэеджакхэмрэ къагъэхъазы-рыгъ. Концерт программэм хэ-лэжыгъэ Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу, Кавка-зым имузыкальнэ тын инэу «Зо-лотой микрофон-2009»-рз зы-

фиорэр къызыфагъэшъошэгъэ Шьхьэбэцэ Сыхьатбий.

Ордэ мэкъэм дахэм биб-лиотекэм зыщиIэтыгъ. Искусст-вэхэмкIэ кIэлэцIыкIу еджапIэу Тульскэм дэтым щеджэрэ пшъэ-шъэжыеу Ангелина Касумовам «У адыгов обычай такой», ис-кусствэхэмкIэ колледжым исту-денткэу Уджыхъу Аминэт клас-сическэ произведенихэр ыкIи адыгэ лирическэ ордэу «Шу-лэгу гушлуагъ», колледжым ия 3-рз курс щеджэу, Всерос-сийскэ зэнэкъокъухэм ядипло-мантэу, фестиваль зэфэшхьаф-хэм ялауреатэу Даур Руслъан мэкъэ лъэш къабзэкIэ «Песня

ямщика», нэмыкIхэри къызэра-гуагъэхэм, ахэр ордэкъэуакулэм-кIэ езыгъаджэхэу Шьхьэбэцэ Сыхьатбий классикэм щышхэу «Я вас любил», «Страсть», «Лю-бимые глаза» зыфиохэрэр зэ-ригъэжынычирэм агухэр ыщэ-фыгъэхэу цыфхэр щысыгъэх. Ордэхэр къзылуагъэхэми, кон-цертмейстерхэу Сихъу Саиди, Нина Сосновыми, концертыр зе-зыщэгъэ музыковедэу, АР-м искусствэхэмкIэ изаслуженнэ ИофшIэшхоу Татьяна Суховами афэразэхэу бэрэ Iэгу афытеуа-гъэх.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр авторым иех.

Ильэс 60 хьугъэ мэкьюогум и 1-р кIэлэцIыкIухэр къэухьумэ-гъэнхэм и Дунэе мафэу зыха-гъэунэфыкIырэр. А мэфэкIым тарихъ гъэнэфагъэ пыл, нэшэнэ гъэнэфагъэхэри иIэх. Ахэм ате-гъэпсыкIыгъэу джырэ тилъэхьа-нэ социальнэ, медицинэ ыкIи спортивнэ учреждениехэм Iэпы-Iэгъу афэхьугъэным мэхьанэшхо зэриIэр хэти ешIэ.

КIэлэцIыкIухэр къэухьумэ-гъэнхэм имэфэкI ехьылIэгъэ Iофыгъохэм атегъэпсыкIыгъэу ООО-у «Адыгрегионгазым» ыкIи ОАО-у «Адыггазым» яге-неральнэ директорэу Сергей Колесниченкэр ильэс пчъагъэ ху-гъэу а организациехэм зэпхы-ныгъэхэр зыдырIа МыекIопэ сабий Iыгъыплэу номерэу 5-м шылагъ.

Сабий Iыгъыплэм идиректо-рэу Татьяна Ищенко хьакIэхэр кIэлэцIыкIухэм нэIуасэ афишIы-гъэх, коллективым ищыIакIэ предприятиехэр зэрэхэлажьэхэ-рэм ыкIи кIэлэцIыкIухэм Iэпы-Iэгъу зэрафэхьухэрэм апае инэу зэрафэразэр хигъэунэфыкIыгъ. Сабий Iыгъыплэм шапIурэ кIэ-лэцIыкIухэми хьакIэхэм апае мэфэкI концертэу къагъэхьазы-рыгъэр къагъэлъэгъуагъ, усэхэм къаджагъэх, орэдхэр къаIуагъэх, къэшъуагъэх, хьакIэхэр агъэчэ-фыгъэх. ЗыныбжыкIэ илъэсищым нэмысыгъэ артист цIыкIухэри чэфыгъэх.

Ащ ыуж Сергей Колесничен-кэр коллективым фэгъушIуагъ, сабий Iыгъыплэм иунэхэм ащыц

Газовикхэр

гъэцкIэжыным IофшIэнхэр шы-зэшIохыгъэнхэм тельытэгъэ сер-тификат сабий Iыгъыплэм ипа-щэ ритыгъ, кIэлэцIыкIухэм апае къагъэхьазырыгъэ шIухьафтын-хэри аритыгъ. КIэлэцIыкIухэм-рэ кIэлэпIухэмрэ анэгъухэм чэ-фыгъу акIэпIагъоштыгъэмкIэ къэпшIэнэу шытыгъ хьакIэхэр

зэрафэкIуагъэхэр гопэшхо зэ-рашыхьугъэр.

Сабий Iыгъыплэм иколлек-тив ипашъхъэ къыщыгушIэзэ, Сергей Колесниченкэм хигъэу-нэфыкIыгъ ОАО-у «Адыггазым» ыпэкIэ пашэу илагъэхэм къыра-хьыжыгъэ зэфыщытыкIэшIур тапэкIи зэрэлъагъэкIотэщтыр,

сабий Iыгъыплэм зэпхыныгъэу дырIэр зэрагъэпытэщтыр. Хи-гъэунэфыкIыгъ тисабыйхэр чэф-хэу, псауныгъэ пытэ яIэу, Iуш-хэу, IэпэлэсэнныгъэшIу ахэлъэу къэгъэджынхэм пае пшIэн плъэ-кIышт псэури зэшIохыгъэнхэр пшъэрылъ шъхьалэу зэрэщытыр. Джащ тетэу тисабыйхэм Iоф

адеIэх

адэзышIэрэ кIэлэпIухэм, сабий Iыгъыплэм ипашэ инэу зэрафэ-разэр къыIуагъ.

А мэфэ дэдэм Сергей Колес-ниченкэр шылагъ республикэ со-циальнэ приютэу «Ондрэкъ» зыфиIоу МыекIопэ районьмкIэ поселкэу Каменноостскэм дэ-тым. КIэлэцIыкIухэм зэдэгъуш-Iэгъухэр задырелэ нэуж, Сергей Колесниченкэм предприятие-хэм ямылькукIэ къашэфыгъэ шIухьафтынхэр: шыгъынхэр, джэгъуалъэхэр, кIэлэцIыкIухэм ательытэгъэ литературэр, кон-целярскэ товархэр, нэмыкIхэр аритыжыгъэх.

Социальнэ приютэу «Он-дрэкъым» шIушIэ IэпыIэгъу етыгъэным зэгъогогъу нэшанэ хэлъэу шытэп. Тызыхэт илъэ-сым игъэтхэпэ мазэ зэхашэгъэ-гъэ акциеу «КIэлэцIыкIухэм гу-шIуагъо ягъэгъот» зыфиIорэм тегъэпсыкIыгъэу, предприятие-хэу ООО-у «Адыгрегионгазым-рэ» ОАО-у «Адыггазымрэ» къа-лэжыгъэ мылькым къыхахыгъэ ахьщэ приютым щалыгъ кIэлэ-цIыкIухэм апае зэхашэшт Iофы-гъохэм апэIуагъэхьэагъ. А ахьщэ IэпыIэгъум ишIуагъэкIэ илъэсищым къыщыублагъэу тфым нэс зыныбжэ кIэлэцIы-кIу 27-рэ театрэм ащэгъагъ, шы-хэм атесхэу къарагъэкIухьэ-гъагъ.

Александр ЯКОВЛЕВ.

ООО-у «Адыгрегионгазым» игенеральнэ директор иуп-чIэжыгъу.

Узыщытхьамэтэщтри пшIэн фае

(Хьугъэ-шIагъ)

Хэгъэгу ззошхор зауhyгъэ мэфэкI мафэр ильэс 65-рэ зэрэхьугъэм сишъэогъу горэмрэ сэрырэ тырыгушIы-зэ, якъуаджэ зэо лъэхьаным щыхьугъэгъэ хьугъэ-шIа-гъэ къысфилотэжыгъ. Сишъэогъу есIуагъ ар къытхэу, гъэзетеджэхэм алгыгъэлэсыгъэмэ, къыткIэхьухэрэ ныбжыкIэхэм зэрашIогъэшIэгъоныщтыр. «Хьау, арэп Iофыр зытетыр, — къысIуагъ ныбджэгъум. — Сэ адыгабзэ зэзгъэшIэнэу хьугъэп, седжагъэп, мы хьугъэ-шIагъэр о къызыкIыпфэсIотагъэр уитхыгъэ горэ-хэр адыгэ гъэзетыгъ итхэу къысфеджэгъагъэхэти, гъэ-зетым о птхымэ сшIоигъоу ары».

— 1942-рэ ильэс, Хэгъэгу ззошхом ижъотыпI, — къеIуатэ ныбджэгъум. — Нэмыщидзэ техакIохэр къуаджэм щэхьу-шIэх. КIымафэм игузэгурэ мазэ икIэхыгъ. Ащ уахътэр нэсы-гъагъ нахъ мышIэм, мафэр фа-бэу, тыгъэпсышхоу шытыгъ, кIымэфэ мафэхэр зэрэкIохэрэр къыуигъэшIэнэу дунаим изытет зи къыхэщытгытэп. Ау ащ фэ-диз зидэхэгъэ мафэр цIыф ку-пышхоу колхоз шагум щызэрэу-гъоигъэм къызэхашIэным Iофыр тетыгъэп. А мафэм цIыф жьугъэр къэзэрэмыугъоимэ мыхьунэу зышIыгъагъэр нэмыцхэм яха-бзэ къуаджэм зэрэхьагъэуцурэм къыхэкIэу колхоз мылькур цIыф-хэм зэрагошынщтым тегушIыIэн-хэу ары. Мыльку хьатэ колхо-зым къыфэнэжыгъэу шыты-гъэп. Сыда пIомэ былымэу яла-гъэри фронтыр къэблагъэ зэхьум къушъхьэм афыгъагъ. Машинэ зытIуи, кузэкIэт нахьышIуIоу ялагъэхэри заом ащэгъагъэх. Ау фронтым ыпэ итэу тыгъэкъоха-пIэм къырафыгъэхэу шъофым итыгъэ былымхэм ащыщхэр унагъомэ аубытыгъэу шэу, чэ-мэу, нэмыкI былымэу алыгъы-гъэр бэ. Ежэ колхоз шагуми, фермэми цу ыкIи шы заули къа-дэнэжыгъэу агошынщтым хат-хэгъагъ.

Къуаджэр къаIухьы, былым-хэр зыубытыгъэ унагъохэр спи-скэ ашIыхы, зэкIэ колхоз шагум

а мафэм къырашэлIэжынынхэу аралогъагъ. Зэфэныгъэ хэлъэу былымхэр пхъэдзкIэ агошынхэу рахьухьэгъагъ. Былымхэр зыубы-тыгъэу зыIыгъми темьфэжэу нахьыбэрэ хьуштыгъэ. Сыда пIо-мэ апэрэ Iалъмэктым пхъэдзкIэ къырахыштыгъэр былымыр зы-фэдэр — ша, цуа, шкIа ыкIи къезыщэлIэжыгъэм ыцI, ылъэ-къуацI. ЯтIонэрэ Iалъмэктым илыгъ ар зытефагъэм ылъэкъуа-цIэр ыцIэрэ. Ащ фэдэ пхъэдз цIыкIэр нахьыбэмэ агу рыхьы-гъэп. Былымхэр зыIыгъыгъэ-хэу зиекIэ зызылътэжыыхэрэ-ми къезымыщэлIэжыгъэхэр къахэкIыгъэх. Ащ фэшI цIыф-хэм хьалэ-балыкъышхо къахэ-хьухьагъ.

А цIыф купышхом хэти пэгъ-щыIэжыным фимытэу шыу зэтэ-гъэпсыхьагъэу ахэтыгъ колхоз тхьаматэр. КъэшIэжыгъуаеу зэ-хьокIыныгъабэ зыфэхьугъэ лIым згъэшIагъоу сеплынщтыгъ. Заом ыпэкIэ ащ игъэпсыкIэ-шIыкIэ-щтыгъэхэр сынэгъу къыкIэуцо-жыгъэх. Сабий бын унэгъо-шхоу тпэмьыжыгъэу ар шыпсу-щтыгъ. Ымакъэ Iэтыгъэу гуш-цIэу, лIы куп хыхьэми игушцIэ ахилъхьэу, куп ыгъэдалоу слъэ-гъугъэп. Гъогум къыгъэхьэмэ чэу нэзым зырипылIылIэу, ышъхьэ уфагъэу рыкIоштыгъэ. А мафэм лIым еслъэгъулагъэмрэ зэхэсхы-гъэмрэ нэмыкI горэм къысфи-Iотагъэмэ сшIошъ хьуныеп. Мо

лIэу зэхэшIыкI сIлэ зыхьугъэм къышегъэжыгъэу слъэгъушты-гъэу гъончэдэж лъэпэ быхьэу зыщыгъыштыгъэр а мафэм лъэ-шэу гъэкIэрэкIэгъагъэ. Ышъхьэ-кIэ къебгъэжыжьышъ, адыгэ пIэо шхьонтIэ, галифе гъончэдэж-дэнэ зэпылъ зэкIужэ дахэхэм-кIэ, шазмэ шIуцIэ тегъэпсыхьа-гъэкIэ ыухьыгъэу фэпэгъагъэ. А зэкIэми адиштэжыгъэу Iэдэжыгъэу шы къэрэ дахэу ыIыгъыгъэм уанэу тельыгъэри ямышIыкIагъ.

Слъэгъурэри зэхэсхырэри зыкIи къызэрэгъурымыIохэрэм лIыжытIоу — сятэрэ ащ ишъэо-гъумрэ — сызкIэрытыгъэхэм гу къыльгатагъ ыкIи сятэ къыIуагъ: «Упсаоу ушыIэмэ чэтыу хьаджи плъэгъун, сикIал». Адрэ лIыжъ-ми зэупчIыжырэм фэдэу зы-къысфигъэзагъ: «Сыд шьуIуа мы лIым мыхьэ-мышIагъэу го-лыр? Совет хабзэм илъэхьан зытещыныхьагъэу, чэтыу Iасэу зыкIэпсэугъэри, хэти мыр джы тхьаматэу хэзидзыгъэри, ар сэлэ шъхьае джы тхьаматэр къагъэ-нафэ нахъ, цIыфмэ хадзыжы-рэп». Джащ тетэу лIыжытIум пхъэдзыр зэрэкIорэр агу римы-хьэу шытыгъэх, сэри къэхьуштым сежэщтыгъ.

Пхъэдзыр зэрэрадзэрэм цIыф-хэр нахъ къызэкIыгъэплъыхьэ-щтыгъэх, тхьаматэми ымакъэ зы-къиIэтыгъэу унашъохэр ыты-щтыгъэх. Ари анахэу ышъэ из-гъэкIыпагъэр зиш къезымыщэ-лагъэмэ ашыщэу зигугъу къа-шыгъэр ары. КIалэм улагъэ те-лъэу, дзэм къыхэкIыжыгъэу охьужыфэ ядэжэ исынуу Iизын

къыратыгъагъ. Ащ фэдэхэу кIэ-лэкIэ заули, нахъ хэкIотагъэхэуи нэбгырэ куп хьухэу къуаджэм къыдэнагъэхэу дэсыгъэх. А ку-пым нэмыцхэм Iоф афэзышIэ-нэу ахэхьагъэхэм зашадзыеу, ежыхэр зэрэугъоихэмэ зыгорэм рыгушIыгъэхэу плъэгъуштыгъэх.

Тхьаматэр лъэпэу къызэкIи-гъэнагъ шэу ыIыгыр къезымы-щэлIэжыгъэмэ ащыщ кIалэм ылъэкъуацIэ къызеджэхэм. Уна-шъо ытыгъ елбэтэу кIалэм шыу лъагъэкIонышъ, ежыри иши къагъэсынхэу. Башэ темьшIэу кIалэр ежэ фэдэ кIэлэ куп игъу-сэу шыр къымыщэу колхоз ша-гум къыдэхьагъэх. Тхьаматэм кIалэхэр къекIолIэнхэм ыпэу нэбгырищэу цIыфхэм къахэ-дзыгъэу чэу гъунэм кIэрытыгъэ-мэ акIэрыхьагъэх. Сэлам зызэ-рах уж унашъо горэ къазэрэра-тыгъэр пшIэнэу кIалэмэ а нэб-гырищым ашыщэу фронтым ула-гъэу къыкIыжыгъэ лIыр къадэ-гушIылагъ. А лIыр зыфэдагъэри тыхэку пьидзэхэр зырафыжыхэм къэнэфэжыгъагъ. Партизанэу хэку IофышIэхэр къуаджэм зы-дэкIэхэм лIыр ялIыкIоу къыда-гъэнагъэу шытыгъ.

КIалэхэри тхьамэтэ гужыгъэу, машIор къызыгъэкIэу, шыу къа-мыщымкIэ зыкуашъо еожъэу шытыгъэм екIолIэгъу имыфэхэ-зэ, куо-хьаушхокIэ кIалэм къы-филъыгъ: «О кIалэм пшъо зы-гъэхьурэр сшIэрэп, къыуалорэр умыгъэцкIэнэу тыдэ укыкIы-гъа?» Мо кIэлэ нэгъуфышхо зэ-кIужыым ынэгъушъхьэхэр къэу-шэплъыгъэх ыкIи къыIуагъ: «Сэ-

ри зы былымьышъхьэ къыстэфэн фае, арэу зыхьукIэ, шэу згъа-шхэрэр къысфэнэжыным зи мыхьун хэлъэп». Ащ фэдэ гу-шIыIэхэм тхьаматэр ышъэ рагъэкIыпагъ. Шыу къамыщыр инэу ыгъэкIэраомэ, ыкуашъо еожыгъэу къызеджэхэм кIалэм ишъэогъумэ псынIэу тхьама-тэр къауцухьагъ. КIэлэкIэ купым шIу зэрахимыхьыштыр тхьама-тэм къыгурыIуагъ, онэгум псын-кIэу зыридзи, шыбгъэкIэ кIалэм къыжэхыхьэу ригъэжыагъ, ау адрэр чIыплэ икIыгъэп. Шъэо-гъу кIалэмэ тхьаматэм ишыIупIэ аубыти къызэтырагъэуцуагъ. Ащ лъыпытэу мо тхьаматэу зышъэ икIыгъэу зи зышIэн зымылъэ-кIырэр къэкууагъ: «О кIалэм пщыгъупшагъа пшынахьыжъ Советскэ Союзым и ЛIыхьужы-цIэ иIэу шъуиунагъокIэ мэкъэ-шхо зэрэжыгъэIуштыгъэр, сыда пшъо зыгъэхьурэр?»

Колхоз шагум дэтыгъэ цIыф жьугъэр зэхыхыгъэм ипэгъо-кIэу къэзэрэгъэбырсырыгъэх. ШъхьэкIафэ зыфашIыхэу лIыжэ Iуш заулэ тхьаматэм екIолIэн-хэу къежыагъэх, тхьаматэри иIо-кIэ-шIыкIэ цIыфмэ агу зэрэри-мыхьырэм къыхэкIэу къэщтагъ, шхоIум псынIэу кIырыуи, шым хауи колхоз шагур къыбгынагъ. ЛIыжэ купыр кIалэм екIуалIи «зыфэсакъыжэ» ралуагъ. Джащ лъыпытэу колхоз мыльку гош-чыри аухыгъ. Ащ тхьамэфэ зытIу нахьыбэ темьшIэу фашист теха-кIохэри хэкум рафыжыгъэх, тэ-ри шъхьафит тыхьужыгъ. Тхьа-мэтэ «мэхьаджэу» нэмыцхэм агъэнэфэгъагъэри къыщышIы-гъэр цIыф ымышIэу къуаджэм дэкIодыкIыгъ. Ыужым зышIэн фэдэхэу нэбгырэ заулэмэ сяуп-чIыжыгъагъ: «Сыда ащ фэдэ мыхьэ-мышIагъэу а лIым заом ыпэкIэ ышIагъэу, ыушъэфэу зы-фэщынэщтыгъэр, ныбгъу Iасэу зыкIэпсэуштыгъэр?» Ау зыми джэуап къыситыгъэп.

Икьэлотэн джащ къыщыухыгъ сыныбджэгъу.

ХЬАКIЭЦIЫКIУ
Сахьид.

Лыгъэр зишашхэм уегъэгъуазэ

Хэгъэгъу ззош-хом Теклоныгъэр кызышыда-хыгъэр илэс 65-рз зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ сурэткыгъэлъэгъ-онхэр Мыекъяуапэ щэклох. Нэбгырэ 43-мэ тырахыгъэ сурэт 400 зэнэкъ-къум кызырахабылэм зэхъагломэ кы-хахыгъэр автор 31-мэ ялофшлэгъи 102-рз.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министертвэрэ Адыгейм исурэттеххэм я Союзрэ зэхэщэгъэ зэнэкъокъум Хэгъэгъу ззош-хом, Иофшлэным, ти Улэшыгъэ Клуачлэхэм яветеранхэр, клэлэгъаджэхэр, студентхэр, журналистхэр, нэмыкIхэри хэлэжъагъэх. Къэгъэлъэгъонхэм якъызэлухын ехыыллэгъэ зэхэхэм АР-м культурэмкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Нафиса Васильевар, министрствэм иотдел ипашцэ Шэуджэн Бэлэ, Адыгейм исурэттеххэм я Союз итхьаматэу Аркадий Киринос, нэмыкIхэри кышшыгушыла-гъэх. ХагъэунэфыкIырэ чIыплэхэр кыдззы-хыгъэмэ шыгъу тхылъхэр, шIухъафтынхэр ара-тыжыгъэх.

«Заом фэгъэхыгъэ гукъэкIыжъ» зыфиорэ зэнэкъокъум апэрэ чIыплэр А. Гусевым кы-щыдихыгъ. Сурэтхэу «Заом кыкIыгъэ пись-мэм», «Пчэдыжъ», «НэбгыритIури зэгъус»

зыфаIохэрэм апае шIухъафтынхэр афашIыгъэх Д. Войновым, Б. Никитиным, А. Виляховскэм. Сурэт заулэ зэнэкъокъум къезыхыплэгъэ Т. Чипигэ ящэнэрэ чIыплэр фагъэшъошагъ. ХэушъхъафыкIыгъэ шIу-хъафтынхэр Д. Войновымрэ С. Данилюкрэ афашIыгъэх.

Темэр шъхъафитэу ашIи, сурэттеххэр ятлонэрэ купым зэрэщызэнэкъокъугъэхэм зыкыигъэшъыпкъэжыгъ. Тыкъэзыуцухъэрэ дунаир, тызыхэт лъэхъаным цыфым ыгу ихъыкIырэр, шыIэныгъэр зэрилъэгъурэ шIыкIэр автор пэпчэ сурэткIэ кылуатэ шIон-гъуагъ.

Жюрим хэтыгъэх Нафиса Васильевар, Аркадий Киринос, Шэуджэн Бэлэ, Бырсыр Абдулахъ, нэмыкIхэри. Аркадий Киринос кызэрэтилуагъэу, Иофшлэгъи 102-у кыхахыгъэ-мэ уисурэт ахэплъэгъуагъэмэ, гъэхъагъэ

шIыгъэгъу плытэ хъушт. Сурэтхэр дахэх, шыIэныгъэр, заом икыныгъэохэр IупкIэу кылуатэ. Хэгъэгъу ззошхом иветеранхэу непи кытхэтхэм атырахыгъэ сурэтхэм псэ апы-тэу тэлъытэ.

Сурэтхэр зытырахыгъэ ветеранхэр зэх-хэм кырагъэблагъэхи, гушыIэ фабэхэр афалуагъэх, асурэтхэр нэпэелъэгъу аратыжы-гъэх.

Петр Филиппенкер УФ-м исурэтышIмэ я Союз хэт, АР-м изаслуженнэ сурэтышI, Хэгъэгъу ззошхом хэлэжъагъ. Геннадий Смир-новыр отставкэм шыIэ подполковник, Жыгъо Плэжыкым иорден, Шытхъум иорденэу я III-рэ степень зилэр, нэмыкIхэри кыфагъэ-шъошагъэх, 1945-рз илэсым Теклоныгъэм и Парадэу Москва шыкIуагъэм хэлэжъагъ. Заор зыфэдэр зылгъэгъугъэ фэшъхъаф вете-ранхэри зэхэхэм кырагъэблагъэхи, ныбжыкIэхэм япатриотическэ плуныгъэ зэ-рэхэлажэхэрэм фэшI шытхъур афалуагъ.

Адыгэ Республикэм ителевидение ижур-налистэу Былымгъот Заремэ, гъээсетэу «Адыгэ макъэм» исурэттеххэу Iэшынэ Ас-лян, нэмыкIхэми шытхъу тхылъхэр кыра-тыжыгъэх. А. Киринос, В. Дядьковым, Т. Чи-пигэ, А. Iэшынэм, А. Виляховскэм, З. Бы-лымгъотым, В. Лутай, нэмыкIхэми асурэт-хэу буклетэу кыдагъэкIыгъэм щагъэфед-агъэхэр анахъ гъэшIэгъонхэм ашыщых.

— СурэтымкIэ къэпIотэн плэкIыштыр макIэп, — еIо зэхэщэкIо купым итхьаматэ игуадзэу, АР-м культурэмкIэ изаслуженнэ Иофшлэу Шэуджэн Бэлэ. — Зэнэкъокъум хэ-лэжъагъэмэ яшIэныгъэ хагъэхъуагъэу тэлъы-тэ. ШыIэныгъэр зэрэлыкIуатэрэр, хъугъэ-шIагъэхэр кыдэтлътэхэзэ, нэмыкI зэлү-кIэгъухэри зэхэтщэщтых.

Сурэтыр зэхэхэм кышчытырахыгъ.

КIэлэцIыкIухэмрэ шыIэныгъэмрэ

Адыгабзэр зэрагъашIэ

ЖьоныгъуакIэм и 28-м кышчыублагъэу мэкуогъум и 3-м нэс бзэхэр зыщызэрагъэшIэрэ Гупчэу «Активым» шыкIогъэ зэхэхэхэр илэс еджэгъур зэраухыгъэм фэгъэхъ-ыгъагъэх. ЕджанIэм идиректор шъхъаIэу Едыдж Мэмэт, ац игуадзэу Аульэ Сусаннэ, клэлэгъаджэхэр зэхэхэхэм къащыгушылагъэх, яшIэныгъэкIэ анахъу къахъыгъэхэм шIухъафтынхэр афашIыгъэх, еджакIохэм театрализован-нэ къэшIыгъохэр къагъэлъэгъуагъэх.

Адыгабзэр, инджылэзыбзэр, урысыбзэр, нэмыкIхэри «Акти-вым» шызэрагъашIэх. Илэси 5 зыныбжхэр еджапIэм чIэсых. Адыгабзэр дэгъоу зыкIугъэ клэлэцIыкIумэ ашыщых Азэмэт Иляс, Даур Амир, КIэрэщэ Али-нэ, Куфэнэ Ислъам, Шъоджэ Ан-зор, МэрэтыкIо Ауритэ, Сижажъэ Сижанэ. Шыгъушэ Аидэ якIэлэгъадж. АдыгабзэкIэ усэхэм къяджэх, «Синанэм» кышчыу-

благъэу тилъэпкъ ордэхэр къалох.

— Сыд фэдэ сэнэхъат кыха-хыштми, адыгабзэр ашIэн фаеу ны-тыхэм зэралъыгъэрэр лъэшэу тигуа-пэ, — еIо Шыгъушэ Аидэ.

«Активым» шеджэрэ клэлэцIы-кIухэр насыпышIо хъунхэу, ягу-хэлъ дахэхэр къадэхъунхэу афэтэлэ.

Сурэтым итхэр: адыгабзэр зызыгъэшIэрэ клэлэцIыкIухэмрэ «Активым» икIэлэгъаджэ-хэмрэ.

Футбол. ЯтIонэрэ купыр

«Черноморцэм» хэта кIэхъащтыр?

Урысыем футболымкIэ изэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэу ятIонэрэ купэу «Къыблэм» хэтхэм язичэзыу ешIэгъухэу жьоныгъуакIэм и 31-м мэкуогъум и 2-м ялагъэхэм якIэуххэм шъуэняплъ.

МыекIопэ «Зэкъошныгъэр» мы мафэхэм ешIагъэп, зэнэкъокъухэм язэхэщакIомэ зэра-гъэунэфыгъэу, зичэзыу зэлүкIэгъур мэкуо-гъум и 8-м илэшт.

«Къыблэм» хэтхэр зэрешIагъэхэр: «Тор-педо» Ермэлхъабл — «Ангушт» Назрань — 0:0, нэбгырэ 3300-рз стадионым щеплгыгъ, «Кавказтрансгаз» Рыздвяный — «Дагди-зель» Каспийск — 1:0, нэбгырэ 1200-рз, «Черноморец» Новороссийск — «Автодор» Владикавказ — 1:0, 3000 еплгыгъэр, «Ми-тос» Новочеркасск — «Астрахань» Астра-хань — 2:2, 300 еплгыгъэр, «Мэшыкью»

Пятигорск — «Энергия» Волжский — 3:1, 2200-рз еплгыгъэр, «Беслан» Беслан — «Динамо» Ставрополь — 0:0, 1000 еплгы-гъэр, СКА Ростов-на-Дону — «Торпедо» Та-ганрог — 2:0, 2000 еплгыгъэр, «Красно-дар-2000» Краснодар — «Батайск» Батайск — 1:0, еплгыгъэр 100 нылэп.

Апэ итхэр

Къэлапчъэм Iэгуаор нахъыбэрэ дэзыдзэгъэ футболитхэр

1. П. Сафронов — 8, «Мэшыкью»
2. С. Гриненко — 7, «Астрахань»
3. Дж. Къэрэглъэш — 5, «Черноморец»
4. А. Бурсав — 4, «Автодор»
5. Р. Уздэн — 4, «Зэкъошныгъ»
6. Д. Шэуджэн — 4, «Кавказтрансгаз»
7. А. Иванов — 4, «Энергия»

Футболисти 10-мэ гъогогъу шырыщэ къэ-лапчъэм Iэгуаор дадзагъ.

Къэрэглъэш Джумалдинрэ Шэуджэн Дми-трийрэ командэ зэфэшъхъафхэм ащешIэхэми, мыекIопэ «Зэкъошныгъэм» зэрэхэтыгъэхэр ти-гуапэу тыгу къэтэгъэкIыжы. Уздэн Роман «Зэ-къошныгъэм» бэрэ шешIэнэу фэтэлэ. Къэлап-чъэм Iэгуаор дахэу зэрэидидзэрэр къенэкъокъу-рэ командэхэми агъэшIагъо. ЕшIапIэм

кызыхъэкIэ ыпсэ хелъхъэ, судяхэр хэпшыкIэу тэрэзэу мызекIохэ зыхъукIэ яушыгъеуи тэлъэгъу.

ЧIыплэхэр зэтэгъапшэх

1. «Черноморец» — 24
2. «Торпедо» — 23
3. «Мэшыкью» — 17
4. «Астрахань» — 15
5. «Энергия» — 14
6. «Зэкъошныгъ» — 13
7. «Кавказтрансгаз» — 13
8. «Краснодар-2000» — 12
9. «Митос» — 12
10. «Дагдизель» — 11
11. «Беслан» — 8
12. СКА — 7
13. «Автодор» — 7
14. «Динамо» — 7
15. «Батайск» — 5
16. «Ангушт» — 5
17. «Таганрог» — 4.

Мэкуогъум и 8-м «Зэкъошныгъэр» «Ми-тосым» тикъалэ шыIукIэшт.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъабырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.